

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Konkurrens ur ett lärarperspektiv

– lärares uppfattningar om hur konkurrensen mellan skolor
påverkar deras yrkesroll

Eva Täljemark

LAU395

Handledare: Ulf Blossing

Examinator: Rita Foss Lindblad

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ABSTRACT

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Konkurrens ur ett lärarperspektiv – lärares uppfattningar om hur konkurrensen mellan skolor påverkar deras yrkesroll

Författare: Eva Täljemark

Termin och år: HT 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Ulf Blossing

Examinator: Rita Foss Lindblad

Rapportnummer: HT10-2611-110

Nyckelord: Konkurrens, skola, lärare, marknad, skolutveckling

Sammanfattning:

Syftet med detta arbete är dels att redogöra för hur konkurrenssituationen har uppstått och hur verksamheten påverkas, och dels att undersöka verksamma lärares åsikter och upplevelser av konkurrenssituationen och dess påverkan på deras yrkesroll. Studien utgår från följande tre frågeställningar:

1. Vad har arbetande lärare för åsikter gällande konkurrens inom skolans värld?
2. Hur upplever arbetande lärare att konkurrensen påverkar dem i deras verksamhet?
3. Skiljer sig lärarnas syn på konkurrens mellan skolor åt beroende på i vilken utsträckning deras skola har valt att profilera sig?

Studien grundar sig på en kvalitativ studie, baserad på djupintervjuer med sex lärare på sex olika kommunala skolor, samt på intervjuer med de sex respektive rektorerna. Studien resulterade i en stor variation åsikter och upplevelser, såväl positiva som negativa. I slutändan visade det sig att fyra av de tillfrågade lärarna hade övervägande positiva upplevelser av konkurrenssituationen medan övriga två ansåg att det negativa var övervägande. Lärarna upplevde att situationen var prestationshöjande, men samtidigt stressande. Studien visade inte på något samband mellan skolans grad av profilering och lärarnas inställningar till konkurrenssituationen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	3
1.1 Problemformulering	3
1.2 Bakgrund	4
1.2.1 Förespråkares och motståndares argument	5
1.3 Syfte och frågeställningar	5
1.4 Tidigare forskning	6
1.5 Teoretisk anknytning / Hypotes	7
2 Metod och material	9
2.1 Tillvägagångssätt	9
2.2 Urval och avgränsningar	10
2.3 Validitet och reliabilitet	11
2.4 Etiska hänsyn	12
3 Resultat och analys	14
3.1 Intervjuundersökning	14
3.1.1 Kajsa (L1)	14
3.1.2 Lovisa (L2)	17
3.1.3 Malin (L3)	21
3.1.4 Cecilia (L4)	23
3.1.5 Birgitta (L5)	25
3.1.6 Lena (L6)	29
3.2 Resultatsammanställning	31
3.2.1 Åsikter	31
3.2.2 Upplevelser	32
4 Slutsatser	35
4.1 Svar på frågeställningarna	35
4.2 Verifiering eller falsifiering av min hypotes?	36
5 Avslutande diskussion	37
6 Källförteckning	39
6.1 Tryckta källor	39
6.2 Otryckta källor	40
Bilagor	41
Intervjuguide	41
Informationsbrev	42

1 INLEDNING

Under början av 90-talet genomfördes en rad olika reformer inom skolvärlden vilka har påverkat dagens skola på ett flertal sätt. Det handlar om decentraliseringen av skolans styrning, den så kallade friskolereformen, det fria skolvalet samt den nya läroplanen, Lpo94. I och med en mer mål- och resultatstyrd läroplan har de enskilda skolornas frihet och ansvar ökat och i och med det fria skolvalet har kampen om elever ökat.

Skolorna finns idag på en marknad där de måste försöka anpassa sig till den nya situationen för att inte tappa elevunderlag. Det råder en konkurrens om eleverna, då skolpengen baseras på antalet elever man får. Ett sätt för skolorna att marknadsföra sig utåt är att skapa en egen profil där man tydligt kan visa vad som präglar skolans verksamhet. Läroplanen uttrycker inget om profilerarbete i skolan, dock är det inget som den heller motsätter (se Lpo94). Det finns schemalagd tid avsatt för lektionen Elevens val, vilket en del skolor väljer att utnyttja för att bedriva sin profil.

Det har skett stora förändringar inom skolan sedan reformerna genomfördes. Denna studie handlar om konkurrensens påverkan, det hela fångat ur ett lärarperspektiv. Hur upplever de att konkurrensen påverkar dem i deras yrkesroll? Skiljer sig deras åsikter åt beroende på i vilken grad deras verksamhet har profilerat sig, och därmed tagit ett tydligt kliv ut på marknaden?

1.1 PROBLEMFÖRMULERING

Antalet fristående skolor i landet har ökat kraftigt sedan reformerna trädde i kraft. Enligt Näringslivets Ekonomifakta AB, som presenterar offentlig svensk statistik och i följande fall stödjer sina siffror på rapporter från Skolverket, så stod de fristående grundskolorna år 1995 för 4,8 % av landets totala antal skolor (Ekonomifakta 2010). Den siffran har sedan ökat och år 2009 stod de för 15,2 % av skolorna. Andelen fristående gymnasieskolor är än större, 1995 stod de för 10,9 % av landets skolor, en siffra som år 2009 hade stigit till hela 46,9 %.

Reformerna ledde som sagt till att vi fick en decentralisering när det gäller styrningen av skolan. Huvudansvaret förflyttades från staten ut till varje kommun. Där blev det varje skolas och rektors ansvar att skolan följer läroplanen och att de uppnår de nationella målen. Ansvaret för skolornas utveckling decentraliserades på samma vis.

Det fria skolvalet har lett till att elever och deras föräldrar idag kan göra ett aktivt val av skola, och kan således välja att inte följa den så kallade närhetsprincipen, där man blir tilldelad den skola som ligger närmast bostaden. Att både de kommunala och fristående skolorna har rätt till skolpeng, där de får in pengar till sin verksamhet från kommunen beroende på hur stort elevunderlag de har, har lett till att det har uppstått en konkurrens mellan skolor där alla skolor tvingas kämpa om att få eleverna till just sin skola. Att konkurrera med andra skolor om eleverna var något de fristående skolorna fick känna på redan när de startade upp sin verksamhet, men är något som de kommunala skolorna började se effekten av först efter ett antal år då fler och fler friskolor hade tagit sig in på marknaden.

Konkurrensen tar sig uttryck på flera olika sätt, men ofta reagerar skolorna genom att inta en stark profil utåt, där de visar att de står för något speciellt och formar sin undervisning utifrån

ett speciellt tema. Det kan exempelvis röra sig om profiler gällande hälsa, musik, IT eller någon idrott, vilket skall locka elever som innehar ett sådant intresse.

Skolutveckling är idag inte bara skolledningens ansvar, utan alla lärare skall vara med och driva utvecklingen framåt. Därför anser jag det vara berättigat att undersöka hur just lärare upplever konkurrenssituationen, då just lärarna i dagens skola spelar en mycket viktig roll för att skolans utveckling skall gå framåt.

1.2 BAKGRUND

Den första juli 1992 drev den borgerliga regeringen igenom den så kallade friskolereformen. Denna reform innebar att alla skolor har rätt till kommunala bidrag, så länge de driver sin verksamhet enligt läroplanen samt har blivit godkända av Skolverket. Den huvudsakliga skillnaden mellan en kommunal skola och en fristående sådan är att de fristående skolorna har en annan ägare än stat, kommun och landsting (Skolverket 2005:4f).

Reformen innefattade också en decentralisering av skolan, där ansvaret för skolans utveckling och måluppfyllelse lades på kommunerna i stället för på staten. En ny läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo94, trädde i kraft vilken medförde att skolan blev mål- och resultatstyrd. Det innebär att staten sätter målen, men hur skolorna sedan ska nå dem blev kommunens ansvar och upp till varje skola. Gunnar Berg, professor i pedagogik, talar om en så kallad frirumsmodell, vilken innefattar både en yttre formell styrning samt en inre informell (1999:13f). Berg beskriver att det finns ett stort utrymme mellan dessa två gränser vilket medför utrymme för de enskilda skolorna att själva utveckla verksamheten.

Det som än idag är fastställt på nationell nivå är läroplanen, innefattande skolans grundläggande mål samt värdegrund, kursplaner för de enskilda ämnena samt timplanen som anger hur mycket lärarledd undervisning elever har rätt till inom de olika ämnena (Skolverket 2008). Arbete som sedan rör hur skolornas verksamhet skall se ut och utvecklas fastställs på kommunal nivå och återfinns i de lokala arbetsplanerna.

Regeringen drev även igenom en reform som innebar att vi fick fria skolval, där det inte längre var närheten till skolan som avgjorde vilken skola eleverna skulle gå på, utan eleverna har istället friheten att tillsammans med föräldrarna själva välja skola (Kjellman 2001:13). Med detta skapades en förhoppning om att både elevers och föräldrars engagemang för skolgången skulle öka. Hamnar man emellertid i en situation där det är fullt på de skolor man sökt till är det den så kallade närhetsprincipen som gäller, vilken innebär att man som elev blir placerad på den skola som ligger närmast hemmet. De som bor i anslutning till skolan har rätt till förtur, då de automatiskt blir erbjudna en plats (Göteborgs stad 2010).

Det fria skolvalet och det faktum att de fristående skolorna har rätt till samma skolpeng som de kommunala skolorna har lett till att det har skapats en konkurrens mellan skolor. Skolorna, fristående likväl som kommunala, får skolpeng av kommunen vilken beräknas utefter hur många elever man har på sin skola. Ju större elevunderlag man har, desto mer pengar får skolan till att bedriva sin verksamhet. Därför har reformen inneburit att skolorna måste anstränga sig för få eleverna att välja just den skolan, oavsett om det är en fristående eller kommunal skola. Skolorna får konkurrera om eleverna, eller *kunderna* som Kjellman intressant nog benämner dem (2001:20).

Många anser att det är mer resurser som krävs för att den svenska skolan skall förbättras. Dock tyder forskning på att det inte är mer resurser som krävs för att förbättra skolornas verksamhet. Istället handlar det om hur de resurser man har verkligen används. Hur stora resurser en skola har kan absolut påverka resultaten, men det är inte något som automatiskt kan lösa skolors problem (Sandström 2002:31ff). Jan Damberg (2002) menar att avsikten med att låta friskolor ta större plats på marknaden var just att öka konkurrensen skolor emellan för att driva dem till utveckling. Studier har även visat på att det främst är i områden där de kommunala skolorna inte bedriver en tillräckligt bra verksamhet som de fristående skolorna lyckas etablera sig och växa (Sandström 2002:24).

1.2.1 FÖRESPRÅKARES OCH MOTSTÅNDARES ARGUMENT

Idag finns det både förespråkare och motståndare till den ökade valfriheten inom skolans värld. Förespråkare talar om att rätten att välja skola tvingar skolorna att höja nivån genom att de tvingas konkurrera med varandra (Kjellman 2001:24f). Motståndarna däremot hävdar att rätten att fritt välja skola ökar den sociala segregationen i samhället, genom att mindre gynnade områden väljs bort av elever med höga ambitioner. De motiverade eleverna dras till en skola, medan de mindre motiverade eleverna lämnas kvar på en skola där de omges av fler mindre motiverade elever. Förespråkarna kontrar här med att valfriheten tvärtom gör att barn som växer upp i utsatta områden får möjlighet att välja en skola i ett annat område, vilket därmed minskar segregationen.

Pedagogikforskaren Kjellman skriver i sin avhandling om de fria skolvalen och på vilka sätt dessa utnyttjas av föräldrar. Hennes undersökning visar på att hög- och lågutbildade föräldrar inte skiljer sig i det aktiva valet av skola, vilket kan tala för att segregationen inte skulle öka. Dock visar hennes undersökning också på att innerstadsskolor lockar flest elever, vilket kan tyda på att förortsskolor väljs bort (Kjellman 2001:24). Hon frågar sig också ifall det verkligen vore mindre segregering att inte ha fria skolval, då det skulle bli en än tydligare distinktion mellan skolorna i och med att de endast får elever från ett specifikt bostadsområde.

Mikael Sandström (2002) är doktor i ekonomi och har skrivit boken *Rätt att välja – Hur konkurrens leder till bättre skolor*. I denna bok, som likt titeln i slutändan ger en positiv bild av konkurrensen skolor emellan, framhäver författaren att konkurrensen inte alltid resulterar i något positivt. Sandström skriver om hur vissa av skolorna kan locka till sig alla de duktigaste eleverna, vilket resulterar i att andra skolor kan hamna i en sits där de har en majoritet av mindre motiverade elever, vilka sedan kan dra ner övriga elever på skolan i en negativ spiral. Här talar man om något som kallas peer-group effects. När man talar om detta handlar det om de positiva effekter som kan uppstå då man funnit att elever presterar bättre när de har duktiga elever i sin omgivning. Det har tidigare framgått hur de skolorna som anses vara bäst kan locka till sig de bästa lärarna och bästa eleverna, vilket i så fall kan leda till att nivån blir lägre på andra skolor, och peer-group-effekten kan därför utebli. Sandström hävdar dock vidare att der inte finns något som tyder på att ”konkurrensen skulle påverka vissa grupper av elever negativt”, ett påstående han stärker med studier genomförda i USA (2002:22).

1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Arbetet har två huvudsakliga syften. Det första är att redogöra för hur konkurrensen har uppstått och hur den påverkar skolornas verksamhet. Det andra syftet är att undersöka vad

olika lärare anser om den rådande konkurrenssituationen och hur de upplever att det påverkar dem i yrkeslivet. Detta är något som är mycket relevant för alla blivande samt verksamma lärare, då konkurrensen mellan skolor garanterat kommer att ta sig uttryck, på ett eller annat sätt, på skolan där man är verksam.

Jag har valt att utgå från följande tre frågeställningar:

1. Vad har arbetande lärare för åsikter gällande konkurrens inom skolans värld?
2. Hur upplever arbetande lärare att konkurrensen påverkar dem i deras verksamhet?
3. Skiljer sig lärarnas syn på konkurrens mellan skolor åt beroende på i vilken utsträckning deras skola har valt att profilera sig?

1.4 TIDIGARE FORSKNING

Litteraturstudien riktar in sig på forskningsmaterial som rör den svenska skolan, då hela min underökning har sin grund i de reformer som skedde just i Sverige i början av 90-talet. Ett annat argument för att fokusera på svensk forskning går att finna i ett citat från Mikael Sandström, doktor i ekonomi, där han uttrycker att man skulle kunna hävda att Sverige är "världsmästare på valfrihet inom skolområdet" (2002:11).

Det finns mycket forskning kring konkurrens mellan skolor, dock har man i undersökningarna oftast intagit ett verksamhets- eller elevperspektiv. Jag har med andra ord haft stora svårigheter med att hitta tidigare forskning som är direkt inriktad på hur lärare upplever konkurrensen, däremot har jag hittat ett fåtal undersökningar som väljer att, bland annat, se konkurrens ur ett lärarperspektiv.

Skolverket släppte 1993 en rapport som gick under titeln *Val av skola: rapport om valfrihet inom skolpliktens ram läsåret 1992/93*. I denna rapport undersöks bland annat lärares syn på det fria skolvalet och det visade sig att lärarna har svårt att se skolan som en vara på en marknad och uttrycker oro över att själva drabbas i valsituationer. Då studien genomfördes så kort efter det att de nya reformerna trädde i kraft handlar studien mycket om förväntningar och inte om faktiska effekter av valfriheten. Ett intressant resultat av studien var att lärare på kommunala skolor visade sig ha en negativ inställning till förändringarna av skolan, dock visade det sig att ju mer kännedom de hade om reformerna och vad de innebar, desto mer positiva var deras attityd. Samtidigt visade studien att det bland lärarna fanns en rädsla för att det skulle ställas större krav på dem, samtidigt som de såg att det hela kunde få dem att prestera bättre (1993:74ff). Studien presenterade även några av de positiva och negativa effekterna som lärare och skolledare ansåg att förändringarna kunde medföra. Bland det positiva nämndes att föräldrar och elever tar ökat ansvar samt att det blir fler alternativ inom den offentliga skolan i glesbygden. Bland det negativa framförde de en rädsla för att det skulle ställas högre krav på arbetsinsatsen, skolan skulle bli mindre likvärdig, risk för ökad segregation, ökad konkurrens samt fler konflikter (1993:78f).

Pedagogikforskarna Sonja Sheridan och Pia Williams har tillsammans skrivit boken *Dimensioner av konstruktiv konkurrens – konstruktiva konkurrensformer i förskola, skola och gymnasium*. Boken bygger på studie genomförd bland 78 elever samt 25 lärare, fördelat på 14 olika klasser på grund- och gymnasieskolor (2007:47). Studien riktar sig mot hur

konkurrensen påverkar elevers studieresultat, och forskarna undersöker om det finns samband mellan konkurrens och lärande (2007:15). De försöker redogöra för så kallad konstruktiv konkurrens som har som mål att motivera elever till att lära. Undersökningen bland lärarna är helt kopplad till hur de motiverar elevernas lärande, och därmed intar boken inte ett rent lärarperspektiv på konkurrenssituationen, vilket jag ämnar göra i min undersökning.

Konkurrens bildar skola (Bergström & Sandström 2001) är en så kallad ESO-rapport, det vill säga en rapport skriven av Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi på uppdrag från Finansdepartementet. Rapporten handlar om hur friskolorna påverkar de kommunala skolorna. Författarna undersöker hur verksamheten påverkas samt redogör för hur konkurrensen påverkar elevernas skolprestationer. Studien bygger på en undersökning bland 30 000 elever i år 9 där man har grundat studien på deras slutbetyg i engelska, svenska och matematik samt granskat deras skriftliga prov. Resultatet av studien visade på att de kommunala skolorna inte tagit skada av konkurrensen från friskolorna, snarare visade det sig att de kommunala skolor som verkade i kommuner med stor andel elever i friskolor istället nådde bättre skolresultat (Bergström & Sandström 2001:99).

Bergström och Sandströms studie fick dock kritik på en del punkter, bland annat gällande den kommunala skolans effekt på de fristående och huruvida det påverkade resultatet samt huruvida deras undersökningsmodell verkligen var helt tillförlitlig. Sandström har i en egen rapport, som publicerades ett år senare, valt att bemöta några av dessa argument och beskrivit de studier som i efterhand har genomförts för att öka på den ursprungliga studiens tillförlitlighet. Där beskriver Sandström bland annat hur han och Fredrik Bergström kontrollerat ett stort antal, enligt författaren själv över 20 000, olika varianter av deras undersökningsmodell utan att slutresultatet har påverkats nämnvärt (Sandström 2002:24).

Jag har hittat ett tidigare examensarbete som berör ämnet jag valt att skriva om. Uppsatsen är skriven av Samuel Claesson och går under titeln *När skolan konkurrerar om eleverna - två intervjuer om valfrihet, konkurrens och marknadsföring i skolan*. Författaren har i sin undersökning intervjuat två skolledare i Stockholmsregionen gällande hur de ser på valfrihet, konkurrens och marknadsföring av skolor. Angående konkurrensen kom författaren genom sin undersökning fram till att dessa skolledare ser konkurrens som något positivt. De har sett konkurrensen som en anledning att verkligen ta sig i kragen.

1.5 TEORETISK ANKNYTNING / HYPOTES

Jag kommer att försöka belysa mina frågeställningar med bakgrund av det litteraturstudien har lyft fram. Tidigare forskning kring läraryrkets profession samt decentraliseringens påverkan på lärarrollen kommer att vara i fokus, dock byggs det på med nytt material hämtat från min kvalitativa undersökning.

Som i tidigare avsnitt angavs är forskningen kring lärares åsikter och upplevelser gällande konkurrenssituationen skolor emellan ytterst begränsad. Jag väljer därför att utgå från en egen framtagen hypotes, som grundar sig dels i den litteraturstudie jag i tidigare avsnitt redogjort för, och dels i mina egna sedan tidigare förutfattade meningar (jmf Stukat 2005:122). Jag hade genom tidigare kurslitteratur (*Perspektiv på skolutveckling* samt *Bedömning i och av skolan*) fått insikt i hur läraryrket hade förändrats, och fick inblick i hur det hela såg ut ur ett institutionsperspektiv. I *Perspektiv på skolutveckling* (2004:17f) redogör pedagogikforskarna Folkesson, Lendahls Rosendahl, Längsjö samt Rönnerman för de förändrade villkor som

lärare och skolledare står inför i och med decentraliseringen av skolans styre. Boken går även in på hur lärare och skolledare ser på kompetensutveckling. Boken bygger på studier som skett genom intervjuer och observationer, samt genom författarnas egna erfarenheter som lärare på fältet.

Min undersökning kan även kopplas samman med den nyliberalistiska teorin, vilken går ut på att man ”strävar efter att minimera statens roll i det ekonomiska och sociala livet.” (Nationalencyklopedin 2010). Nyliberalismen förespråkar en öppen ekonomisk marknad, vilken per automatik kommer att innehålla en grad av konkurrens då företag har frihet att ge sig ut på marknaden. Nationalekonomen Adam Smith lade redan i mitten av 1700-talet grunden till den ekonomiska liberalismen. I boken *The Theory of Moral Sentiments* (1982, ny upplaga) skriver han om vad det är som skapar välstånd i samhället. Han beskriver konkurrens som en ”osynlig hand” som driver olika yrkesgrupper till att prestera bättre, vilket gynnar konsumenterna. Smith kom därför fram till att marknadsekonomin skulle vara så öppen som möjligt, där staten skall ha en så liten ekonomisk roll som möjligt och istället sträva efter att försvara den fria konkurrensen (se Eklund 2005:166).

Min hypotes är att lärarna på de olika skolorna ser konkurrensen olika beroende på hur verksamheten bedrivs där de är verksamma. Jag tror att lärarna på skolor som arbetar extra hårt med konkurrensfrågan ser konkurrensen som mer positiv än lärarna på skolor som inte har samma driv. Jag tror att lärarna som arbetar hårt med att förbättra sin verksamhet, och därmed också konkurrenskraften, känner att arbetet känns mer meningsfullt och att de har mer i sitt arbete som de känner att de kan vara stolta över.

2 METOD OCH MATERIAL

2.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

För att besvara mina frågeställningar har jag inledningsvis genomfört en litteraturstudie i syfte att reda ut begreppet konkurrens samt redogöra för vad forskning påvisat att konkurrens inom skolväsendet kan ha för betydelse för de enskilda skolorna. Här lyftes även de för- och motargument fram som förekommer i förespråkares kontra motståndares diskussioner.

Därefter genomförde jag en så kallad kvalitativ undersökning, där jag intervjuade verksamma lärare på olika skolor i syfte att ta reda på hur de ser på konkurrenssituationen och hur de upplever att det har påverkat dem i deras verksamhet. Det huvudsakliga syftet var att finna rikedom av variationer av lärarnas åsikter och upplevelser. En stor anledning till att jag valt att genomföra en kvalitativ undersökning är att det är svårt att be lärare svara på frågor som rör deras verksamhet utan att gå in på djupet i hur verksamheten ser ut i deras specifika fall och hur de upplever den. En enkätstudie skulle troligtvis inneha en del brister då den skulle behöva grundas i lärares olika upplevelser, vilket litteraturstudien inte har gett mig kunskaper kring. Jag känner dessutom att jag måste inneha friheten att ställa situationsanpassade följdfrågor när jag genomför min undersökning. Jag kommer även att genomföra kompletterande intervjuer med skolornas rektorer, i syfte att få en klar bild av skolan och dess utvecklingsarbete, som sedan kan komplettera den bild läraren ger.

När jag formulerade min intervjuguide ville jag skapa en så välstrukturerad och lättöverskådlig guide som möjligt (se bilaga). För att uppnå detta valde jag att dela in den i tre huvuddelar; *Bakgrund, Konkurrens inom skolvärlden* samt *Konkurrensens påverkan på din yrkesroll*. För att sedan få fram relevanta frågor utgick jag från mina frågeställningar och bröt ner dem till mer specifika delfrågor. Jag valde att skapa en semistrukturerad intervjuguide, där jag utefter varje enskild situation kan ställa så kallade sonderande frågor, där jag med bakgrund av deras svar ställer relevanta följdfrågor. Att jag ensam genomför intervjuerna bidrar också till att jag inte vill ha en lika tydlig mall att gå efter, då jag inte vill låsa mig alltför mycket vid frågorna utan verkligen skapa utrymme för mig själv att reflektera över de svar som respondenterna ger. Nackdelen med en semistrukturerad intervju är att det är lättare att tappa bort sig i sina frågor och i värsta fall även glömma av att ställa en avgörande fråga, men då min intervjuguide består av så pass få frågor finner jag det osannolikt att jag med en penna i handen skulle hoppa över någon fråga.

Intervjuresultaten kommer att ligga till grund för en innehållsanalys av respondenternas åsikter och upplevelser av konkurrenssituationen i skolan. Jag kommer utefter lärarnas svar försöka kategorisera innehållet och redovisa de likheter och skillnader som råder dem emellan. Jag kommer även att göra jämförelser med den tidigare litteraturstudien. Min undersökning handlar om att tolka och förstå de enskilda fallen framför att försöka generalisera. Med en kvalitativ studie är det svårt att generalisera och försöka förutsäga, men den innehar andra fördelar, såsom att man kommer ett ämne mer på djupet istället för ett brett skrap på ytan (Stukát 2005:32).

Som förklarades i föregående avsnitt om tidigare forskning så har jag inför denna undersökning begränsad tillgång till tidigare forskning och teorier att ta stöd mot. Esaiasson m.fl. påpekar dock att samtalsintervjuer inte är det ultimata tillvägagångssättet då det kommer

till teoriprövning, utan hävdar att det lämpar sig bättre för forskning på "osäker mark" (2007:287). Med tanke på bristen av tidigare forskning inom ämnet kan min undersökning placeras in under denna kategori.

Jag kommer i min studie att utgå ifrån det jag valt att kalla för lärarnas *yrkesroll*. Detta kan behöva förtydligas något, då lärarnas uppdrag är väldigt brett och innefattar en rad olika aspekter. Det handlar om både ett socialt och ett kunskapsmässigt uppdrag, där jag inför denna undersökning valt att lägga störst fokus på det sociala uppdraget. Det handlar i stort om hur rollen som lärare har förändrats, men det jag mer specifikt valt att fokusera på i min undersökning är hur lärarna upplever att det sociala uppdraget har förändrats i samband med den ökade konkurrensen, gällande följande kontakter: kontakt med eleverna, kontakt med föräldrarna, kontakt med kollegor samt kontakt med skolledning.

Analysstadiet är vid respondentintervjuer mycket komplext. Vid enkätundersökningar eller informantintervjuer är det lättare att göra färdiga analysmodeller och värdera resultaten i olika tabeller eller grafer. I respondentintervjuer handlar det mer om att, som Esaiasson m.fl. uttrycker det, "lägga pussel", då det är mycket som skall vägas in (2007:303). I mitt fall gäller det att, utöver analysen av själva intervjusituationen, pussla ihop samtalsintervjuerna med de olika lärarna och sedan försöka finna mönster i deras åsikter och upplevelser. Därefter handlar det om att utifrån de enskilda analyserna försöka dra välgrundade slutsatser genom att söka finna det som kan anses vara mer generella åsikter och upplevelser.

2.2 URVAL OCH AVGRÄNSNINGAR

Intervjuundersökningen begränsas till skolor belägna i Göteborgs stad som bedriver grundskoleverksamhet. I studien vill jag ha ett så varierat urval som möjligt, för att få så varierande uppfattningar av lärarna som möjligt, vilket Esaiasson m.fl. förespråkar inför respondentintervjuer (2007:297).

Tanken var först att intervjuundersökningen skulle ske med sex olika lärare vilka var fördelade på tre olika skolor. Skolorna skulle alla ha kommit olika långt i sitt arbete med att profilera sig och ta plats på marknaden, och planen var därför att undersöka en kommunal icke-profilerad skola, en kommunal profilerad samt en fristående profilerad skola. Tanken var att finna en stadsdel inom Göteborgs stad som hade alla dessa tre skoltyper, för att försäkra mig om att de befann sig inom samma marknad och därmed stod inför samma nivå av konkurrens. Efter mycket om och men hittade jag en lämplig stadsdel, där jag fann två skolor av varje sort vilket jag hoppades skulle innebära att jag med säkerhet skulle få tag på mina respondenter. Men det hela var lättare sagt än gjort.

Alla dessa planer gick i kras då jag genom den hårda vägen kom att inse att det inte var så lätt att få tag på lärare som jag hade trott. Efter kontakt med de sex rektorerna på de sex olika skolorna i den valda stadsdelen, och med informationsbrev utskickade till över 70 lärare, stod jag slutligen med två respondenter. Jag fick helt enkelt börja vidga mina vyer och söka mig utanför stadsdelen. Urvalet kom således att se helt annorlunda ut, de lärare jag slutligen fick möjlighet att intervjua kom inte heller att representera de skoltyper som från början var tänkt. Det blev istället ett så kallat bekvämlighetsurval, där jag fick använda mig av de skolor och respondenter som har velat ställa upp. Dock har detta skett enligt en avsiktsmässig princip där jag aktivt valde att kontakta skolor som skulle ge mig en stor variation, då jag valde att kontakta skolor som låg i spridda stadsdelar. Jag intervjuade lärare i allt från förskoleklass

upp till sexan, verksamma på både mindre och större skolor. Att urvalet förändrades så drastiskt från min ursprungsidé behövde dock inte innebära något negativt. Esaiasson m.fl. lyfter i sin bok fram att det vid respondentintervjuer inte är ”individerna i sig som är de intressanta utan de tanke-kategorier som de kan bidra till att blottlägga” (2007:295). Alla de intervjuade lärarna arbetar på kommunala skolor, dock med en väl fördelad variation av profileringsgrad. Jag har valt att placera in skolorna på en skala från 1 till 3, där 1 står för en obefintlig eller mycket svag profilering och en trea står för en mycket stark profilering och marknadsföring av skolan. Skolorna har placerats in i denna skala baserat på den information jag fått från de enskilda rektors- och lärarintervjuerna, samt utifrån den information jag får via skolornas hemsidor.

Intervjuerna med rektorerna kommer att, till skillnad från lärarintervjuerna, vara så kallade öppna intervjuer. De ombeds att beskriva skolans verksamhet samt berätta hur de arbetar med att stärka sin konkurrenskraft. Intervjuerna med rektorerna kommer av naturliga skäl inte att vara lika djupgående som intervjuerna med lärarna. Jag ser rektorerna som informanter, samtidigt som jag betecknar lärarna respondenter. Rektorsintervjuerna har dock stor betydelse för min undersökning, då deras beskrivning av verksamheten ligger till grund för analysen av lärarintervjuerna, samt ligger till grund till bestämningen av skolans grad av profilering, vilket är en förutsättning för att kunna besvara mina frågeställningar.

Nedan följer en kort presentation av mina respondenter och den verksamhet de arbetar i. Utförligare beskrivning görs inför analysen av de enskilda lärarintervjuerna. Informationen om andel fristående skolor i de tillfrågade skolornas stadsdelar är baserad på information hämtad från Göteborgs stads hemsida.

Lärare	Ålder	År som lärare	Undervisare elever i år	Skoltyp	Verksamhet	Andel fristående skolor i stadsdelen	Profileringsgrad (1-3)
L1	48	14	2-3	Kommunal	F-5	30 %	1
L2	38	10	1-2	Kommunal	F-6	20 %	2
L3	34	10	1	Kommunal	F-3	67 %	3
L4	50	24	4	Kommunal	F-9	0 %	1
L5	57	34	6	Kommunal	F-6	30 %	2
L6	30	5	1	Kommunal	F-9	10 %	3

Samtliga intervjuer genomfördes i slutet av november och början av december 2010. Samtliga lärarintervjuer genomfördes ute på de respektive skolorna och vi höll till i lärarnas klassrum alternativt i tillhörande grupprum. Tre av de sex rektorsintervjuerna skedde i respektive arbetsrum, övriga tre fick genomföras via telefon efter rektorernas önskemål. Lärarintervjuerna tog 35-45 minuter att genomföra och rektorsintervjuerna tog i snitt 10-15 minuter. Under samtliga intervjuer använde jag mig av inspelningsutrustning i form av dator och mikrofon samt anteckningsblock.

2.5 VALIDITET OCH RELIABILITET

Validitet krävs vid såväl kvalitativa som kvantitativa undersökningar. Kortfattat kan man säga att det handlar om det mätinstrument man har tagit fram och huruvida man lyckas mäta det man ämnar mäta (Stukát 2005:126). Det kan också mätas genom författarens ärlighet och objektivitet, undersökningens djup, valet av respondenter och mängden insamlade data (Cohen m.fl. 2000:105). Studien grundar sig på resultatet av djupintervjuer med sex lärare och sex rektorer. Valet av respondenter finner jag representativt, då de arbetar i olika stadsdelar och med varierad mängd konkurrens från fristående skolor. Jag fann även en variation mellan skolorna gällande i vilken grad de valt att profilera sig, vilket kan bidra till ett bredare perspektiv. En större mängd respondenter hade medfört en större mängd insamlad data, vilket medför en större generaliserbarhet. Dock är syftet med undersökningen inte att generalisera, utan istället att sätta mig in i de sex intervjuade lärarnas situation.

Som jag beskrev i tidigare avsnitt så blev inte urvalet så som det från början var tänkt. Dock medför inte det att arbetets syften inte uppnås. Jag kan fortfarande ta reda på vad olika lärare anser om den rådande konkurrenssituationen och intervjuundersökningen kan fortfarande ge svar på hur de verksamma lärarna upplever att konkurrensen påverkar dem i yrkeslivet. Det som däremot kan ses som ett problem är analysunderlaget. Studien grundar sig på intervjuer av sex lärare och sex rektorer, ett underlag som med fördel hade kunnat vara mycket större. Dock måste man se till arbetets omfattning och den tid som står till förfogande. Denna studie bör istället ses som ett startskott till fortsatta undersökningar.

Gällande validiteten i undersökningen vill jag också ta upp respondenterna. Ärligheten i deras svar kan diskuteras, och så kommer också att göras under avsnittet Resultat och analys (jmf Stukát 2005:128). Trots att jag inför intervjuerna varit tydlig med att både lärarna och skolan kommer att vara helt anonyma i undersökningen kan det ändå vara så att de vill visa en extra stolthet över det arbete de utför och därmed kan komma att överdriva sina handlingar och prestationer.

När man talar om kvantitativa undersökningar handlar reliabilitet om att kunna återskapa undersökningen och nå samma resultat, trots nya respondenter eller nya medel. Den skall vara så pass välgrundad och välutformad. När det gäller kvalitativa studier handlar det dock inte om att kunna återskapa studien, utan reliabilitet inom kvalitativa undersökningar handlar mer om att redogöra för vems ögon det är som har tolkat det empiriska innehållet och med hjälp av vilka analytiska metoder (Cohen 2000:119). Även valet av respondenter är av stor vikt att beskriva, likaså under vilka omständigheter undersökningen utformas.

Att jag personligen tror att konkurrensen medför mycket positivt till skolverksamheten kan också komma att påverka resultaten i viss mån. Dock vill jag poängtera att resultaten kommer att analyseras i relation till både motståndares och förespråkares argument. Min personliga åsikt skulle kunna påverka intervjuernas utformning, dock finner jag detta osannolikt då lärarna jag intervjuar inte känner till min personliga åsikt. Istället kan det förhoppningsvis leda till att jag är mer kritiskt än vad en med helt neutral ställning skulle vara. Personligen tycker jag att det vore extra intressant om ett resultat kan bidra till att man får en ny syn på hur skolvärlden påverkas av konkurrensen.

2.5 ETISKA HÄNSYN

För att få genomföra undersökningar som involverar människor måste man ha de medverkandes samtycke. Dock har forskaren inför detta skyldigheter om att informera de

medverkande om att det hela är frivilligt och att man när som helst har rätt att avbryta sin medverkan, att informera om vad studien har för syfte och på vilket sätt resultaten kommer att användas (Vetenskapsrådet 2010).

Inför min undersökning skickade jag ut ett informationsbrev (se bilaga) till de tillfrågade lärarna där jag informerade om vad min undersökning gick ut på, att deras deltagande var frivilligt, att de fick vara helt anonyma samt att informationen endast kommer att användas i forskningssyfte. Detta upprepades även muntligt inför varje intervju. Även rektorerna fick denna information muntligt, samt gavs tillgång till mitt informationsbrev.

I beskrivningen av denna studies forskningsresultat har jag valt att använda fingerade namn på lärarna. Jag har även valt att inte redogöra för i vilken stadsdel skolorna är verksamma, då det hade inneburit att det som läsare kan bli lättare att koppla vilka specifika skolor det handlar om.

3 RESULTAT OCH ANALYS

Som jag redogjort för i avsnittet Bakgrund finns det både förespråkare och motståndare till den konkurrens som uppstått skolor emellan. Konkurrenssituationen påverkar onekligen verksamhetens utformning och undersökningar har visat på vilka effekter det har på verksamheten i stort samt eleverna. Men hur var det nu för lärarna? Vad har de för åsikter gällande konkurrens inom skolans värld? Hur upplever de att konkurrensen påverkar dem i deras verksamhet? Skiljer sig lärarnas syn på Konkurrenssituationen åt beroende på i vilken utsträckning deras skola har valt att profilera sig?

3.1 INTERVJUUNDERSÖKNING

I följande avsnitt kommer jag att presentera de resultat jag fick fram i min kvalitativa studie. Resultaten presenteras lärare för lärare (L1-L6), för att sedan ställas i relation till varandra. Jag kommer att varva frågor och svar från intervjun med en reflekterande analys. Observera att alla namn är fingerade. Den inledande beskrivningen av skolornas verksamhet är baserad på intervjun med respektive skolledare.

3.1.1 KAJSA (L1)

Kajsa är 48 år gammal och har arbetat som lärare i snart 14 år. På sin nuvarande skola har hon varit verksam i åtta års tid och undervisar idag i en åldersintegrerad klass med 2-3:or. Hon har tidigare arbetat med förskoleklass samt ettor. Skolan Kajsa arbetar på är en kommunal skola som bedriver undervisning för elever i år F-5, där eleverna som sedan skall börja i år sex i första hand sänds vidare till en specifik kommunal skola inom stadsdelen, vilken bedriver 6-9-verksamhet. Skolan Kajsa arbetar på har idag strax över 200 elever som är fördelade över tre spår. Skolan ligger i en stadsdel där ett större antal kommunala skolor konkurrerar med fristående sådana. De fristående skolorna utgör 30 % av stadsdelens skolor.

Ur intervjun med skolans rektor framkom det att skolan har mycket fokus på att ge ett bra intryck utåt. Rektorn talade om vikten av att synas i medierna och berättade hur de satsar på projekt som kan skapa rubriker och samtalsämnen i trakten. Hon framhävde samtidigt att de är en skola av "byskolekaraktär", vilket de trivs med att vara och ämnar fortsätta med. Den enda egentliga marknadsföring skolan bedriver går via stadsdelsnämnden, som varje år skickar ut informationsbrev till alla blivande förskoleklass elever där de informerar om alla skolor i stadsdelen, och där skolan i fråga står nämnd som en skola som satsar på åldersintegration. Skolan presenteras inte på något utmärkande sätt på skolans hemsida. Sammantaget hanar skolan därför på grad 1 av 3 i min tidigare presenterade profileringsskala.

Efter de inledande bakgrundsfrågorna gällande Kajsas ålder och år som verksam lärare kom vi in på frågorna gällande konkurrens i skolans värld. Jag märkte hur hon inför detta kryper ihop med överkroppen något och lägger ena handen på axeln, vilket kan vara ett tecken på att hon inte känner sig helt bekväm inom området. På frågan om hur hon ser på konkurrens inom skolans värld visade det sig att hon ställde sig positiv och uttryckte följande:

/.../ den kommunala skolan är tvungen att formulera sig och verkligen... (funderar) fundera över vad man är bra på och visa upp det, på ett sätt som man kanske inte har behövt göra förut.

Hon uttryckte dessutom, vid ett flertal tillfällen, att skolan och dess personal tvingas ”skärpa sig”. Hon upplevde att konkurrensen driver skolan framåt och att skolan på så sätt har fler ögon på sig som man måste förhålla sig till.

När vi talade om nackdelar med konkurrensen har hon svårare att komma fram till ett svar. Efter en stunds funderande kommer hon dock in på den effekt det kan få på eleverna, och berättar att hon kan se dem som förlorare.

/.../ jag (funderar) tror ju inte på den segregering som friskolor innebär i så tidiga år. Det räcker alldeles utmärkt med gymnasiet tycker jag. Jag tycker att alla barn skall ha en så pass bra skola nära sig så att man kan gå i den skolan, som finns där. För det är så viktigt, det är enda gången i livet de träffar alla sorters människor. Det är segregerat där man bor ändå, visserligen, men det är ändå så att det är, det blir ännu mer utsållat om man tar sig till en friskola någonstans. Så att jag tycker att det är barnen i sådana fall som förlorar på det.

Att hon talar om social segregation när det kommer till nackdelar är i sig inte oväntat, det är något som ofta anses vara en stor nackdel och något motståndare till det fria skolvalet gärna lyfter fram. Något jag finner intressant i detta citat är att Kajsa så tydligt talar om fristående skolor. Hon har troligtvis så starkt förknippat konkurrensen med fristående skolor att hon väljer att uttrycka *deras*, friskolornas, påverkan på barnen, istället för att benämna det som *konkurrensens* påverkan.

Vidare talade vi om hon upplevde att konkurrensen påverkat hennes skolas verksamhet. Det tyckte hon att den hade, åtminstone i perioder.

Det har, i vissa vågor så har ju... har man känt att det har gått att... ja, att det är många elever som funderat på att flytta iväg till någon annan skola och att det sprids lite oro också förstås i alla... och det beror ju också på att våran högstadieskola då kanske inte hade ett jättebra rykte under en period, och då var det många som ville iväg där i femman, sexan sådär till någon friskola som de hoppades skulle bli bättre för dem.

I början hade Kajsa lättast för att tala om de positiva effekter konkurrensen kan ha på skolvärlden. När vi kommer till konkurrensens påverkan på hennes egen verksamhet dyker dock något negativt upp. Hon talade om oron att inte ha tillräckligt stort elevunderlag, vilket faktiskt visat sig ha drabbat denna skola tidigare, då de idag inte längre bedriver undervisning för skolår 6-9. Detta framhävde dock Kajsa att det inte enbart hade med eleverna att göra, utan att det även var kommunen som hade gjort indragningar.

Därefter kom vi in på de frågor som utgjorde kärnan i intervjun, hur Kajsa upplever att hon som lärare påverkas av konkurrensen skolor emellan. Inför detta valde Kajsa att sätta sig mer till rätta och handen som tidigare under intervjun täckt ena axeln föll nu och hela Kajsa blev till synes mer avslappnad.

Ja, jag har väl också varit tvungen att formulera mig mer och fundera över vad som är viktigt och vad jag tror på. Det tror jag är bra.

Här återgår hon till det positiva spåret, dock kan man ana att hon gör det med en lite större försiktighet. Hon avslutar det hela med att hon tror att det är bra, vilket kan vara ett tecken på att hon har blivit mer osäker på sin ståndpunkt under intervjuns gång.

Därefter gick vi in på hur de olika delarna av hennes lärarroll påverkas, sett till relationen med eleverna, föräldrarna, kollegorna samt skolledarna. Gällande hur hennes relation med eleverna påverkades av konkurrensen funderade hon länge. Slutligen kom hon kort och gott fram till att nej, hennes relation till eleverna har inte påverkats. Hon behandlar dem likadant som tidigare och har deras lärande och utveckling i fokus. När det kommer till kontakten med föräldrarna låter det dock annorlunda. Efter en lång tids funderande uttryckte hon följande:

Ja, det har det kanske gjort. Jag vet inte, man vill ju, man har väl alltid velat vara så tydlig som möjligt och så proffsig som möjligt gentemot föräldrarna. Det är väl en viktig sak. Jag har nog känt ibland att jag har behövt vara lite mer lojal mot vår kommunala högstadieskola... att man har fått väga sina ord lite. Tror jag, ändå.

Detta finner jag mycket intressant. Relationen till eleverna har inte förändrats på något sätt, däremot uppger hon att relationen till föräldrarna förändrats på så vis att hon upplever att man måste handla mer professionellt samt väga sina ord. Detta kan troligtvis ha att göra med att det i hennes elevers ålder inte är eleverna själva som beslutar om valet av skola, utan det föräldrarna som blir de man får rikta in sig på. Om man talar om kunder, likt Kjellman, är det här i själva verket föräldrarna som blir "kunderna", då det är de som väljer och därmed, så att säga, köper varan (Kjellman 2001:20). Gällande relationen till kollegorna upplevde Kajsa att även den har förändrats:

/.../ jag tror att vi på [skolans namn] har, eller det har vi ju, svetsats samman väldigt av att vi, vi jobbar ju mycket för vår skola och... det är nog något bra för oss tror jag också.

Vidare framhävde hon hur de börjat arbeta mer som ett lag i och med att de strävar efter samma mål, de har gemensamt fokus på hur skolan kan förbättras. Detta kommer hon även in på då vi talar om relationen till skolledningen.

Det är väl också det att man känner att här måste man jobba tillsammans, att vi har ett gemensamt mål och att vi skall ha den bästa skolan, för det är vårt mål naturligtvis. Jag tror att vi har kommit närmare varandra och jobbar mer gemensamt.

Således ansåg Kajsa att relationen med kollegor och skolledning har förändrats åt samma riktning. Kanske kan det vara så att hon upplever att skolledarna blivit mer som vanliga kollegor, att ett tidigare *vi och dem*-tänk nu blivit mer ett bara *vi*-tänk?

Vi talade sedan om vad hon som enskild lärare gör för att öka skolans konkurrenskraft. Efter en kort tids fundering säger hon: "Alltså, jag försöker jobba enligt skolans mål förstås och... ja, jobba utefter det som vi tror på". Här tycker jag att Kajsa kom med en mycket tydlig poäng. Hon arbetar med skolans konkurrenskraft bara genom att göra sitt jobb. Genom att hon genomför det så bra som möjligt så förbättrar hon faktiskt skolan, om än en liten del av den. Vidare nämner hon också en marknadsföringsgrupp hon var aktiv i, och uttrycker att "den borde vi säkert ha kvar" och genomför en kort beskrivning av det arbete gruppen tidigare genomfört: "/.../ vi gjorde ett stort arbete där när vi tog fram våra punkter som var viktiga, och gjorde en PowerPoint som vi har när vi presenterar oss på föräldramöten och sånt där". Gruppens mest aktiva dagar är till synes över, men hon nämner därefter en utvecklingsgrupp som idag är mer aktiva än marknadsföringsgruppen.

/.../ vi har en skolutvecklingsgrupp på skolan som ju jobbar, som träffas regelbundet och där vi, personalen, med jämna mellanrum sitter med i då, och jag är inte med där just nu men har varit med där senaste åren innan och där pratar vi även om sådana saker.

För att sammanfatta bilden av konkurrensen påverkan på yrkesrollen bad jag Kajsa nämna de fördelar hon ansåg att det bar med sig. Här kommer hon återigen in på att man tvingas ”skärpa till sig” och uttrycker därefter att ”man hade hoppats att man skulle göra det ändå förstås”. Gällande nackdelarna för yrkesrollen funderade hon först länge och uttryckte sig sedan kort och koncist ” Nej inte i min yrkesroll, jag tror inte att jag har något att förlora på det.” Däremot nämner hon, likt tidigare, att barnen istället kan vara förlorarna. Då jag ber henne väga fördelarna mot nackdelarna uttrycker hon följande:

Skolorna tvingas ändå att rycka upp sig lite liksom. Det är en viktig sak, faktiskt. Och det kanske behövs den konkurrensen för att göra det, det är möjligt. Det gör det nog, tror jag.

Det är detta jag upplever vara kärnan i Kajsas tankesätt. Konkurrensen skolor emellan leder till att man tvingas ”rycka upp sig”, eller som hon också har uttryckt det ”skärpa till sig”. Dock använder hon gärna ordet tror, ett tecken på att hon inte ännu är säker på sin ståndpunkt och troligtvis inte har lagt ner någon större möda åt sorterat sina tankar tidigare. Avslutningsvis bad jag henne fundera över vad konkurrensen kan ha för påverkan på läraryrket i stort.

Det är en viktig sak det här med statusen. Jo men alltså, det blir ju, vi tvingas att bli mer professionella, och det är ju bra. Och att man tvingas att verkligen veta vad man håller på med, för det måste man kunna förklara, för både elever och föräldrar och det är ju en viktig sak och där tror jag i sig att man kan öka... där ökar säkert statusen i läraryrket också.

Det är mycket intressant att hon nämner läraryrkets status, och hur hon anser att lärare tvingas bli mer professionella och ”tvingas veta vad de håller på med”.

3.1.2 LOVISA (L2)

Lovisa är 38 år gammal. Hon har arbetat som lärare i tio års tid och har hela tiden varit på samma skola. Tidigare har hon alltid arbetat med 5-6:or, men sedan tre terminer tillbaka har hon arbetat i en 1-2:a istället då hon kände att hon ville prova på något nytt och anta nya utmaningar. Skolan Lovisa arbetar på är en F-6-skola med 300 elever fördelade på 16 klasser i fyra olika spår. Skolan är belägen i en stadsdel där de fristående skolorna står för en femtedel av skolorna.

Skolans rektor har arbetat på skolan i 5 år. Skolan hade tidigare en Montessori-inriktning, men då all undervisning inte längre genomförs av Montessoritänkandet uppger de istället att den är Montessori-*inspirerad*. Rektorn angav dock att de inte behöver ägna sig så mycket åt reklam, de klarar sig väl på skolans goda rykte. Dock sänder de ibland ut informationsbrev samt använder sig av webbplatsen YouTube. Hon berättar också att de profilerar sig med Ordning och reda, vilket innebär tydliga strukturer för eleverna, då de har ”få men tydliga regler för lugnare och bättre klimat”. På skolans hemsida har de beskrivit att de är en Montessori-inriktad skola men då det under intervjun med både läraren och rektorn framkom att denna inte var så starkt integrerad i undervisningen placerar jag in skolan på nivå 2 på en tregradig profileringskala.

Vi hade ögonkontakt i princip hela tiden. När Lovisa funderade över en fråga hände det att hon stirrade ut i tomma intet eller vände blicken ut mot fönstrena. Då jag efter intervjun arbetade med transkriberingen och lyssnade på den inspelade intervjun slog det mig att hon

väldigt ofta använde sig av ett ”ehm” för att undvika tystnad då hon funderade, vilket kommer att synliggöras i några av citaten. Den första stora fråga jag ställde till Lovisa var hur hon ser på konkurrens inom skolans värld.

Ja, du... Jag måste säga att jag har nog faktiskt ingen sådär jättekla, ehm, jag har nog inte formulerat den tanken för mig själv får jag nog säga, innan så. Jag har ingen verkliga klar bild, men... ehm, på ett sätt kan jag nog tycka att det är ganska bra. ehm, och på ett annat sätt kan det vara synd att det drabbar vissa skolor som måste lägga ner och försvinna.

Efter detta gjorde Lovisa en mer personlig koppling till problemet genom att ta upp hur hon själv agerat i en situation gällande skolval för sin egen dotter. Hon ansåg nämligen att den kommunala skolan i bostadsområdet inte var tillräckligt bra, och valde därför aktivt en annan skola åt sin dotter och angav att ”i det perspektivet så var det skönt att det fanns ett annat alternativ”. Därefter tog hon på eget initiativ det hela mer ur ett lärarperspektiv, eller som hon uttrycker det, jobbperspektiv.

Men... ur mitt jobbperspektiv så är det väl, det är väl på ett sätt bra för man får ju skärpa sig lit grann också, man måste ju se till att vara en attraktiv skola, att man är med och liksom, hänger på, man kan inte bara gå i gamla vanor och trava runt utan man får ju vara liksom på sin spets och ehm, och så, så ur det perspektivet kan du ju vara bra. Sen är det tråkigt att vissa skolor måste läggas ner.

Jag frågade henne därefter om hon såg några andra nackdelar med konkurrensen, än det att skolor kan tvingas lägga ner, men det svarade att hon inte gjorde, åtminstone inte i nuläget. ”Det kan man ta sen när man börjat tänka till ordentligt” sade hon följt av ett skratt. Då jag istället bad henne fundera över om fördelarna lyckades överväga nackdelarna blev svaret desto mer utförligt.

Eh, det får inte bli för mycket tycker jag olika skolor för det blir det väldigt, väldigt svårt, ehm, om de nischar sig alltför mycket, kan jag tycka. Då kan det bli svårt att tillgodose liksom alla... risken blir att det blir för många skolor, och så blir det för få barn till varje skola egentligen. Kan jag tänka mig. Sen har jag inte, alltså jag har inte riktigt tagit ställning för det, men det finns ju mycket ehm religiösa skolor och så vidare så det blir, det kan bli svårt. Jag säger varken bu eller bä om dem alltså men ehm, ja, tänkte att det kan vara tufft att nischa sig liksom *alltför* mycket.

Här talar Lovisa om den oro hon har att skolor inte skall få tillräckligt elevunderlag, blir det för många skolor blir eleverna mer utspridda. Hon nämner vidare att för många skolor med olika, som hon uttrycker det, nischningar, kan bli problematiskt för elever då det får alltför många valmöjligheter. Hon säger att ”de är inte så vuxna och kan välja redan nu. Det kan bli jobbigt för dem”.

Jag frågade Lovisa om hon upplevde att konkurrensen mellan skolor påverkar just hennes skolas verksamhet. Så här svarade Lovisa på frågan, efter en stunds fundering:

Inte i det dagliga arbetet, det tycker jag, alltså så, men sen självklart kan det vara sviktande elevunderlag, som gör att man måste skära ner, att man har för lite barn och får in för lite pengar, och då måste tjänster bort. Så det är väl, så att säga, det som gör det tydligt i vår vardag.

Då jag inför intervjun undersökt skolans hemsida för att få en tydligare bild av skolan och deras arbetssätt förstod jag att skolan hade en form av profil utåt, Montessori samt Ordning och reda. Lovisa berättade att hon upplever att skolans Montessori-stämpel börjat suddas ut.

/.../ efter ett tag så insåg vi, när det blev mycket nyanställningar och sånt, så hade ju inte alla Montessoriuutbildning, och då tyckte vi att vi inte kunde kalla oss en Montessoriskola, däremot var vi en Montessoriinspirerad eftersom ett visst antal... har man en Montessoriskola så måste ett visst antal alltså procentuell del av lärarna ha Montessoriuutbildning, vilket inte alla hade, så, så blev den Montessoriinspirerad. Och sen sakta föll väl... jag tror väl att många föräldrar kanske sökte på det, att vi var en Montessoriskola liksom att det lät bra.

Lovisa beskriver att Montessori-inriktningen betytt mycket för skolan, men i samband med att eldsjälarna har gått i pension har den profilen suddats ut mer och mer. Idag syns det främst genom att de har åldersblandade klasser. Hon berättar också att hon inte tycker att man behöver använda sig av en fast pedagogisk metod, hon anser att det finns många bra delar av olika metoder och tycker att man därför istället kan ta det an gillar bäst av varje del. Hon berättade vidare att för två-tre år sedan tog diskussionen kring hur de skulle profilera sig fart igen.

Och då, ja, kom de fram till, jag skulle säga att det mer var en ledningsfråga än skolans personal som beslutade, ja, vi skulle ha någon profil med Ordning och reda och Montessori-inspiration. Fast jag vet inte riktigt vart den tog vägen.

Här nämnde Lovisa att det var ledningen som beslutade om de nya profilerna, men att hon inte har sett att det lyckats förankras särskilt väl i deras verksamhet. Detta kan kopplas samman med det författarna till boken *Perspektiv på skolutveckling* tar upp, problematiken med att utveckla verksamheten utan att personalen känner sig delaktiga (Folkesson m.fl. 2004). Det gäller att vara mycket noggrann och tydlig i skolutvecklingens alla faser, i synnerhet i den första så kallade initieringsfasen, där man skall få berörda parter att känna sig delaktiga för att arbetet sedan skall kunna fortskrida och bli beständigt. Hon beskriver att profilerna var ”något som de tyckte lät bra. Det var ’Ordning och reda - det tycker vi att vi har’ så jag vet inte om det är någon... vara någon bra profil att sälja in sig på liksom”. Det är tydligt att Lovisa inte blev övertygad av skolledningens idé. Senare under intervjun berättade Lovisa om en utvecklingsgrupp på skolan bestående av ett tiotal personer, däribland lärare, men gör detta utan större engagemang och kan inte förklara mer ingående vad de arbetar med än att det handlar om hur skolan kan förbättras.

Gällande den inledande öppna frågan om Lovisa upplever att konkurrensen påverkar hennes yrkesroll funderar hon en stund men svarade sedan att den inte gjort det. Däremot berättar hon hur hon upplever att skolorna i stadsdelen börjat samarbeta mer. Hon beskrev hur de har varit iväg på mässor och träffat lärare från andra skolor där de gett varandra tips och idéer. ”Så snarare än att konkurrera med varandra, så hjälps man åt.”. Hon talade vidare om att hon upplevde att hela vi-känslan i stadsdelen faktiskt har ökat i och med konkurrensen, de strävar gemensamt mot att bli en attraktiv stadsdel. Detta finner jag mycket intressant. Lovisa upplever att i och med att strävan mot ett tillräckligt stort elevunderlag blivit extra tydlig i verksamheten så har hela stadsdelen gemensamt börjat sträva mot att förbättra alla skolor i området. De strävar efter att gemensamt bli en eftertraktad stadsdel.

Vidare talade vi om ifall hon upplevde att relationen med eleverna förändrats i och med den ökade konkurrensen. Här svarade hon att hon inte upplevde det så, utan att ”det handlar liksom om att se individen och så det, nej, det är ingenting man går runt och funderar på.”. När det gällde bemötandet av föräldrarna såg hon det dock annorlunda. Hon beskrev föräldrarna i stadsdelen som tuffa, de vet vad de vill och de kräver mycket.

Många föräldrar tror ju att man kan, alltså de är vana vid att... många kanske har jobb med höga befattningar och så vidare som har för vana att få som de vill, och de skall de få även här, och det funkade ju inte riktigt så. Vi kan ju inte ha föräldrar som bestämmer hur man skall göra i... så där gäller det att vara väldigt, väldigt tydlig. Ehm, och det är ju viktigt att ha, oavsett i och för sig, vilken, var man än befinner sig så är det viktigt att ha en bra föräldrarelation, det underlättar ju väldigt om man har föräldrarna med sig i det man gör. Ehm, så det gäller att ta dem på rätt sätt. Och det är ju olika beroende på vilken skola du är, och vad det är för föräldrar. Så att där kan nog, ja, där kan det nog ha lite med att göra...

Hon beskriver hur föräldrarna är vana vid att få som det vill, kanske leder det fria skolvalet till att föräldrar tror att de kan bestämma mer än bara vilken skola eleverna skall gå på? Vidare kom vi in på hur hon upplever att konkurrensen påverkar relationen till kollegorna. Hon beskriver att de har ett väldigt gott klimat kollegorna emellan och beskriver hur viktigt arbetslaget är för henne, när det gäller att få inspiration och stöd.

/.../ man är ju rädd om det man har, det är man ju. Men det är mer för att det skall vara trevligt att komma till jobbet också. Ehm, och har man det bra här och bygger upp liksom en bra relation till varandra, då kanske, för det säger många att lönen kanske gör att man hade velat flytta, den är inte jättehög i [stadsdelens namn], man kan säkert få högre lön i andra områden, men ehm, just stämningen gör att många väljer att vara kvar. Och det är ju också viktigt att man tycker att det är kul att komma till jobbet liksom. Ehm, så vi försöker nog att varar rädda om den stämning vi har.

Hon beskrev att klimatet kollegorna emellan alltid varit mycket gott och upplever inte att det har förändrats i någon större utsträckning under de tio år hon har arbetat på skolan. Lovisa upplever dock att relationen till skolledningen har förändrats. För ett antal år sedan fick de nya rektorer, och med dem kom en del förändringar, bland annat gällande skolans profilering. Hon uttryckte att rektorerna är de som tar den "första smällen", att det är de som tvingas möta konkurrensen. Vidare hävdade hon att "det märks liksom inte i dagliga klassrummet, utan där har man sina barn och man gör sitt liksom, men, ehm, men de, det är ju de som får möta det här".

Här beskrivs återigen en form av distans mellan läraren och skolledning. De har sina uppgifter, hon har sina, och de har inte så mycket med varandra att göra. Hon beskriver att hon som lärare inte får ta så mycket del av hur många som söker och så vidare, det är något som kan tas upp på någon konferens vid något tillfälle. Hon beskriver att det är skolledningen som arbetar med marknadsföringen av skolorna, samt att det sköts centralt över stadsdelen. Det hon själv gör för att öka skolans konkurrenskraft är att göra ett bra jobb.

Alltså, gör man ett bra jobb så är det klart att, då sprider ju det sig. Och föräldrarna är ofta de som bäst, alltså mun mot mun för fram, men alltså jag kan ju inte säga att det, att när jag gör saker och ting så tänker jag ur *det* perspektivet utan men det viktigaste för mig det är att ha nöjda och glada föräldrar, för då hjälps vi åt kring barnen. Men sen om det för med sig en positiv effekt, att de i sin tur pratar med sina vänner eller något sånt där, det är, det är ju bara, det är en bonus liksom.

Det är intressant att hon kommer in på skolans rykte. Att människor, främst föräldrar till barn i skolåldern, talar gott om skolan kan vara en mycket effektiv form av marknadsföring. Som tidigare nämnt var det något som läraren själv använde sig av då hon sökte skola till sin egen dotter.

En fördel som Lovisa ser att konkurrensen har på yrkesrollen är att det ger större utrymme för valmöjligheter att arbeta med det man tycker är roligt. Om man brinner för IT kan man söka

sig till en IT-skola, till exempel. Hon hade svårt att koppla frågan till sin egen yrkesroll, men uttryckte att det blivit noggrannare med att lärarna skall ha behörighet. När jag bad henne se till nackdelarna fick jag ett mer utförligt svar.

Ehm, det enda jag kan tänka mig är att det kan vara svårt att veta vad som förväntas av mig när det kommer så många olika, det finns ju friskolor som kanske inte alls jobbar eh, man är inte klasslärare utan du jobbar, det kan förväntas... Ja, det kan vara lite tuffare. /.../ Det är inte det här, det är inte den traditionella, på en friskola så är det ju inte den här traditionella lärarrollen liksom att du är klassansvarig och man jobbar fram till halv två och sen har du planering och förberedelse utan där kan ske du måste gå och jobba på fritids och alltså... Det kan vara svårt att veta vad som förväntas av mig.

Lovisa har svårt att koppla frågorna till sin egen lärarroll, vilket kan vara ett tecken på att hon inte känner sig tillräckligt delaktig i skolans arbete med att öka konkurrenskraften. Lovisa arbetar på som vanligt och upplever att det är skolledningen som har hand om sådant som rör skolans utveckling och marknadsföring.

3.1.3 MALIN (L3)

Malin är 34 år gammal och har arbetat som lärare i tio år. Hon har varit på sin nuvarande skola i sju år och arbetar just nu med en grupp ettor. Skolan Malin arbetar på är en liten skola med strax under 100 elever där de bedriver undervisning för år F-3. Skolan ligger i en stadsdel där majoriteten av skolorna faktiskt är fristående sådana, närmare bestämt 67 % av skolorna.

Rektorn beskriver att den starka konkurrensen skolan står inför, med en så stor andel fristående skolor i stadsdelen, med att tydliggöra att ”vi måste synas, vi måste höras, och vi måste profilera oss”. Hon beskriver att skolan har tre bärstenar; kultur, miljö och hälsa, där miljön är det de profilerar med starkast. Skolan har en stark miljöprofil där miljötanke är väl integrerat i undervisningen och de stoltserar även med att skolmaten är ekologisk. De arbetar även mycket med hälsa och trygghet genom att bland annat ha ett faddersystem på skolan där de stora blir viktiga för de små och de försöker att genomföra aktiviteter som innefattar alla skolans elever, oberoende av ålder. Skolan marknadsför sig via sin hemsida samt en egen blogg, men rektorn tror att det framförallt är skolans goda rykte som gör att de har ett så gott söktryck och berättar att om folk är nöjda med verksamheten ”så sprider det sig som en löpeld”. På sin hemsida är skolan tydlig med sin miljöprofil och jag upplever den som starkt integrerad i skolans verksamhet, vilket medför att de hamnar på profileringsgrad 3 i den tregradiga skalan.

Efter de inledande bakgrundsfrågorna ställde jag den stora frågan om hur hon som lärare ser på konkurrens inom skolans värld. Malin ställde sig här mer negativ än de föregående lärarna, och uttrycker att hon inte längre ser skolan som likvärdig.

Jag tror på... egentligen att de skall vara statliga. Inte kommunala, utan egentligen att staten skall ha koll över det så att det blir likvärdigt. För jag upplever inte att det blir det när det är kommunalt styrt, som det är nu.

Jag frågade på vilket sätt hon upplevde det som icke likvärdigt, och hon svarade då att det berodde på att pengarna fördelas olika. Malin trodde att ett förstatligande av skolan skulle vara en lösning på många av skolornas problem.

/.../ då blir det mer, att man får samma peng. Det är inte kommunen som bestämmer hur mycket pengar som skall läggas till skolan och till vägar utan staten bestämmer att så här mycket skall skolorna ha, punkt slut. Det blir ingen, det blir inte olika.

Hon talar även om orättvisorna med att friskolorna kan ”välja vilka elever de vill ha på ett annat sätt”, vilket hon anser är till de kommunala skolornas nackdel.

De har en annan ekonomisk situation, ehm, det känns inte rättvist. De, ja just att man kan ha läromedel som är sponsrat gör ju också att man minskar vissa kostnader. Ehm... Vad var det jag tänkte på mest... Nej, men just det här att man någonstans kan välja sitt elevunderlag, det gör att vi hamnar i, vi får nog mycket elever med problematik. Det blir tungt.

Hon upplever att hennes skola har fått mer och mer elever med problematik. Hon beskriver hur elever kan börja på en fristående skola men tvingas byta tillbaka till den kommunala skolan då de fristående inte sätter in tillräckliga resurser till de elever som behöver stöd. Hon uppger att man på de kommunala skolorna ”kan kräva det på ett annat sätt”, vilket i slutändan leder till att den kommunala skolans resurser minskar, ”och då minskar våra resurser för alla eleverna”. Hon beskriver att det blir mindre resurser till var och en, och ju fler barn som inte får tillgång till de stöd de behöver desto tuffare blir det i klasserna att ge alla elever den undervisning de har rätt till.

Jag frågade henne därefter om hon kan se någon fördel med konkurrensen. Här nämner Malin profilering som en fördel. Hon säger att ”man kanske behöver tänka kring vad skolan egentligen står för, vad skall vاران huvudgrej vara”. Hon är dock helt bestämd med att nackdelarna överväger fördelarna. Vidare frågade jag henne om hon upplever att konkurrensen påverkar henens skolas verksamhet och fick följande svar:

Inte särskilt mycket, i början när de första kom så gjorde det det, men nu tycker jag inte det. För den här ligger [beskriver läget]... Det är en liten skola och tillgänglig så att många väljer den, ändå.

Jag frågade vilka hon syftade på när hon sa att ”de” kom, och hon förtydligade att de handlade om de fristående skolorna. Gällande Malins lärarroll så upplever hon inte att den påverkas av konkurrensen.

Nej. Nej jag upplever inte konkurrensen egentligen, i den vardagliga verksamheten, eller att skolan skulle vara direkt påverkad av konkurrensen heller. Jag kan se att vi har tappat barn, ibland, men, lika ofta kommer de tillbaka. Eller vi får barn som har varit i friskolor som kommer hit så att... Nja, jag upplever inte att vi är direkt påverkade.

Hon beskriver att de lyckas nå tillräckligt elevunderlag oavsett. Hon upplever inte att relationen till varken elever eller föräldrar har förändrats på något sätt. Inte heller relationen till kollegorna har förändrats, men jag ber henne beskriva hur arbetet i arbetslaget ser ut.

Det är en så tajt verksamhet. Man är ganska ensam som lärare, man har en fritidspedagog som är inne... kanske en eller två timmar i veckan. Det är det enda man har, tillsammans. Men det är ändå vi som är ett arbetslag. Eftersom vi är en så liten skola så är vi bara en förskoleklass, en etta, en tvåa och en trea, så det blir inga arbetslag. Man är ganska ensam egentligen.

Malin upplever inte heller att relationen till skolledarna har förändrats. Hon förklarar att skolan har en miljöprofil som de arbetar med.

Men jag upplever inte att det är någon större skillnad från innan. För nästan har vi ju ändå haft en tanke om vilken skola man vill ha, så att, det är inte jättestor skillnad, tycker jag inte.

Hon förklarar att profileringen faller in väldigt naturligt, att de alltid har varit en miljömedveten skola så skillnaden har inte blivit så stor i och med den uttalade profileringen. Profileringsämnet kommer in som vilket annat skolämne som helst. Hon förklarar vidare att profileringen var rektorns initiativ, men att det alltid sker en diskussion mellan ledning och personal och att hon och övriga lärare ”köpte nog det”. På frågan om Malin som enskild lärare arbetar med att öka skolans konkurrenskraft är det inte profileringen som kommer på tal. Istället talar Malin om elevernas trivsel och vikten av att ha ett gott rykte.

Jag jobbar alltid likadant någonstans för att barnen skall trivas och det skall bara ett gott klimat så att man vill komma hit, oavsett om det hade varit konkurrensen eller inte. Utan att, det skall vara ett gott rykte på skolan.

Malin har svårt för att se fördelar med konkurrensen gällande hennes yrkesroll. Hon nämner dock att hon tror att man kan gå till en friskola och tjäna mer pengar. Hon förklarar vidare att hon ”vet inte om det är mer jobb, jag tycker att det är sjukt mycket jobb som det är nu så jag vet inte om det kan bli så mycket mer /.../”. Som nackdel gällande yrkesrollen nämner Malin återigen den icke likvärdiga skolan. Hon beskriver att det kan skilja sig så mycket emellan lärartjänsterna på olika skolor. Som exempel nämner hon att lärarna på fristående skolor kan få mer fortbildning och mindre tid i barngrupp, men nämner i nästa mening att hon inte är helt säker och att hon måste fundera vidare kring frågan.

Trots Malins negativa inställning till konkurrensen skolor kommer hon i slutet av intervjun med en intressant redogörelse. Hon berättar att hon själv inte vet hur hon skulle välja att göra med sina egna barn när det gäller val av kommunal eller fristående skola, med tanke på att hon genom sitt arbete får se hur verkligheten ser ut. Jag frågar om hon på så vis ser det fria skolvalet som något positivt, och får svaret att ”ja, fast jag tycker att det är det som är fel” och avslutar med att hon vill att det skall vara lika för alla.

3.1.4 CECILIA (L4)

Cecilia är 50 år gammal och har arbetat som lärare i 24 år. Hon har hela tiden arbetat på sin nuvarande skola i år 4, 5 och 6. Idag undervisar hon i en fjärdeklass. Skolan Cecilia arbetar på är en F-9-skola med cirka 450 elever. Skolan ligger i en stadsdel där det inte finns några fristående skolor och där ingen av de kommunala skolorna ännu har valt att profilera sig utåt.

Rektorn berättar att skolan ligger i ett väldigt segregerat område, där 98 % av eleverna har invandrarbakgrund, fördelat på drygt 30 olika nationaliteter. Han har varit rektor på skolan i drygt ett halvår och arbetar nu med att skapa rutin och en tydlig struktur på skolan. De arbetar från grunden med att bli en välfungerande skola och arbetar därför idag mycket med lokala planeringar och hur man arbetar effektivt med uppföljning av elevernas studieresultat. De marknadsför sig inte på något sätt idag, och det är inte heller något mål som rektorn har i nuläget. Han förklarar att om skolan fungerar bra och eleverna får goda resultat så lockas eleverna av det. Kärnan i det hela blir att eleverna skall uppnå målen. Skolan arbetar alltså inte utefter någon specifik profil, vilket även skolans hemsida ger intryck av, och det hela medför att de placeras in på nivå 1 i den tregradiga profileringsskalan.

Cecilia ser både för- och nackdelar med konkurrensen skolor emellan. Som fördel nämner hon att skolorna, så väl fristående som kommunala måste ”hosta upp sig lite”. Hon nämner vidare att man ”måste rannsaka sin egen verksamhet och det är aldrig fel”. Som nackdel med konkurrensen tar hon upp att konkurrensen inte sker på lika villkor, till exempel gällande ekonomin. Hon nämner att hon ser det som en nackdel om de hamnar i en alltför homogen miljö.

Alltså jag vill att barnen skall gå i en miljö där det är lite blandat. Eh, blandad... Att det är elever av olika bakgrunder, det har vi ju inte idag heller så att eh... Det kan man ju i och för sig få... Ja, nej, nu vet jag inte riktigt. /.../ jag vill att man skall blanda men det har vi inte idag i den kommunala heller. Om vi nu pratar den typen... jag vill att det skall vara *blandat* på skolor.

Hon förklarar vidare att hon exempelvis inte vill att alla som gillar idrott skall hamna på en skola och alla med en viss religion på en annan. Jag frågar om hon tror att det fria skolvalet kan ha betydelse för blandningen.

Alltså det, det kan ju bli... för idag så om vi tittar här nu, så är det ju inte blandat, på den skolans jag jobbar nu. Och då skulle det kunna bli blandat om man får lov att välja. Så det, det säger att det, på vissa ställen så är detta, så gagnar skolvalet, det fria skolvalet, min tanke. På andra sätt så skulle det gå emot mitt sätt, om vi sätter alla med samma intresse på ett ställe. Därför säger jag att det är för- och nackdelar.

Vi kommer sedan in på hur hon upplever att konkurrensen påverkar hennes skolas verksamhet. Hon berättar då att det finns skolor, främst fristående sådana, som försöker locka till sig deras elever genom att dela ut flygblad. Hon förklarar dock att de elever som då lockas och byter skola, ofta sedan kommer tillbaka till dem igen. Hon säger att konkurrensen kan vara bra, men då skall man leva upp till det man lovar som skola.

Men det har den ju uppenbarligen inte gjort eftersom kunden blev ju inte nöjd utan kom tillbaka. Sen kan det ju vara att, ja, man trodde att resvägen inte skulle vara så lång, att man skulle klara resvägen till exempel. För där är ju, det är ju ofta det som, som är nackdelen när du byter, att du får ju en längre resväg. Och så blev det för jobbigt, och så kommer de tillbaka. Eller också så levde de inte upp till det som stod på reklambladet. Eller så saknar man sina vänner, kompisar. Eller så saknar man sin klass och sin undervisning som faktiskt var här. Att gräset är ju inte alltid grönnare på andra sidan. Vi får ju tillbaka väldigt många som har varit iväg.

Hon beskriver dock att hon märker att de äldre eleverna, elever som gör ett val inför år 7, oftare försvinner från stadsdelen. Tidigare stannade de åtminstone inom stadsdelen, och då ”har ju vi ändå tyckt att då är det ju våra, vilket det är”. Nu upplever hon dock att fler väljer att lämna stadsdelens, vilket påverkar stadsdelens skolors ekonomi. Samtidigt har hon flera elever i klassen som inte bor inom adressområdet som ändå har valt att gå på just hennes skola. Dock bor alla inom stadsdelen, de har inga elever som reser dit från andra stadsdelar.

När det gäller Cecilias lärarroll upplever hon inte att den har förändrats i och med den ökade konkurrensen.

Visst, vi skall rycka up oss och, ja, nej, jag tycker, jag kan inte säga att jag går runt och tänker på det för att vi ska, behålla eleverna, så. Nej. Inte att jag går runt och tänker så. Nej, det gör jag inte.

Däremot uppger hon att den har förändrats under de 24 år hon varit verksam inom yrket. Hon beskriver att hon idag sitter med en klass där alla har varsin bärbar dator, vilket har gjort att hennes undervisningsmetoder och arbetssätt har förändrats mycket. Jag frågar om hon upplever stor skillnad på den dåvarande centraliserade skolan och dagens decentraliserade, hon har dock svårt att sätta fingret på vad det är som förändrats.

./.../ grejen är ju att, ja, vägen dit skulle jag kunna gå lite annorlunda, men jag skall ändå dit. Och, när vi var statligt så... Det var liksom inte någon större, nej jag kan inte säga att jag gjorde på något annat sätt de åren jag hade där innan.

Vidare går vi in mer ingående hur hon upplever att konkurrenssituationen har påverkat hennes yrkesroll, gällande relationen till elever och föräldrar. Hon upplever varken relationen till elever eller föräldrar har förändrats, och inte heller relationen till kollegorna. Hon beskriver att de arbetar i arbetslag, och hon tillhör ett större arbetslag tillsammans med lärarna i år 4-6, samt ett mindre arbetslag med endast personal från år 4, bestående av tre heltidsanställda samt en deltidstjänst på strax över 60 elever. Hon upplever inte att arbetslagens arbete har förändrats, och inte heller att relationen till skolledningen.

Nej, den är, man vill göra sitt jobb, man vill göra sitt jobb så bra som möjligt. Det är det som styr ./.../ och en mängd andra faktorer, styr det jag gör, men inte, inte konkurrensen. Det är inte det som styr.

Hon berättar att de har haft utvecklingsgrupper på skolan i olika omgångar, men istället för att satsa på en stark profil utåt har de satsat mer på språkutveckling genom förbättrad svenskundervisning och ett förbättrat skolbibliotek. Vidare frågar jag om hon upplever att hon som enskild lärare arbetar med att öka skolans konkurrenskraft, och får efter en stunds funderande följande svar:

Bara i så fall för att i så fall försöka göra att det jobbet jag gör skall vara ett bra jobb, då, då får det ett gott rykte. Det är det enda jag kan påverka. Annars... nej, jag gör, jag har ju, jobbar inte för någon profilering, men att, men att göra ett gott jobb, det är det jag kan göra. Men inte utöver det, det är inte som det, det är just nu. Men det vet vi inte om det kommer bli, att vi på nåt sätt kommer till att, att sätta skolan på kartan, det vet vi ju inte, det kan det ju bli. Men inte just nu.

Avslutningsvis tar Cecilia återigen upp fördelarna konkurrensen kan innebära för yrkesrollen.

Det jag sa från början ändå att, om det var som det var förut, då är det lite lätt att kanske bara slå sig till ro. Så att konkurrensen är väl, jag tycker väl ändå att det finns fördelar och att man måste snäppa upp sig lite och, och inte bara ta för givet, utan blir, blir en skola, chanserar en skola då kan du ju tappa av den anledningen, men det är ju klart att, det kan bli av orättvisa skäl också, om det inte är det här med att ha samma spelregler och det så att det, ja, det får vara en balansgång det där. Men i min yrkesroll så visst, jag kan tänka till, och liksom försöka att, ja. Nyttigt är det.

När jag ber henne fundera över nackdelar konkurrensen kan medföra hennes yrkesroll kommer hon med en ny aspekt som hon inte nämnt tidigare, nämligen att hon tror att konkurrenssituationen kan skapa stress hos lärare.

Alltså jag känner ju inte av det, men jag kan, jag vet ju skolor som, där de byggs något sorts konkurrerande skola precis vägg i vägg och att det skapar stress och framförallt om du är i en övertalighetssituation. Visst, eh, det, det skulle det väl kunna göra, men om, om du frågar om det skapar något i min yrkesroll, något negativt just nu, så svar nej. För det känner jag inte att det påverkar mig på något sätt så. ./.../ Just när, just i en förändring där det händer nånting

väldigt konkret så vet jag ju att, det gör det ju. Det beviljas en fristående skola i ett område och det blir en väldig omflyttning. Klart att det händer något just då, på den kommunala skolan.

3.1.5 BIRGITTA (L5)

Birgitta är 57 år gammal och har arbetat som lärare i 34 år, dock med sammanlagt några års tjänstledighet och fortbildning. På sin nuvarande skola har hon varit i till och från 20 års tid, dock har hon skiftat lite mellan den nuvarande skolan och en annan kommunal skola inom samma stadsdel. Hon arbetar i dag i år 6. Skolan är en F-6-skola med strax över 250 elever. Skolan är belägen i samma stadsdel som Kajsas skola (Lärare 1), en stadsdel där de fristående skolorna utgör 30 % av skolverksamheten.

Rektorn beskriver att de är en skola med många traditioner och med ett mycket gott rykte. Det är en eftertraktad skola vilket medför att de har ett stabilt söktryck, och behöver därför inte ägna sig så mycket åt marknadsföring. Hon berättar dock att skolan är hälsodiplomerad och att det är något de kommer att arbeta vidare med i framtiden. De arbetar idag med SET, social och emotionell träning, för att utveckla barnen socialt och förebygga mobbning. Skolan har ingen stark profil utåt, dock arbetar de väldigt målmedvetet och har ständigt konkurrensen i åtanke. De arbetar med att förbättra sin verksamhet på flera olika plan och har dragit igång ett flertal utvecklingsprojekt. Skolan hamnar därför på nivå 2 i den tregradiga profileringskalan.

Efter att jag ställt de inledande frågorna kring hennes bakgrund bad jag henne redogöra för hur hon såg på konkurrens inom skolans värld. Hon uppgav att hon tror på en likvärdig kommunal skola och att hon är för en allmän statlig styrd skola. Hon uttrycker att hon tycker att det är ”horribelt med att skolor kan ehm, alltså bli vinstdrivande” samt uttrycker motstånd till ”allt som gör att man lockar på ett sätt som egentligen är lite dolda förenklingar”. Vidare uttrycker hon att hon tycker

å det bestämdaste att det får gärna vara olika inriktningar men jag tycker att skolan är, skall vara statlig. Men den får gärna ha väldigt vida ramar och egna initiativ och allt så länge grunden är densamma. Och man får gärna flytta mellan kommunala skolor.

När det gäller de positiva aspekterna uttrycker hon följande:

/.../ det är väldigt viktigt med konkurrens i den bemärkelsen att det får människor att liksom vakna till, att inte liksom försoffa sig, att se att man behöver lyfta sig, men jag kan ju inte säga att jag tycker att det är egentligen nödvändigt.

Jag ber henne utveckla sitt resonemang.

Ja-a, alltså för människor som kanske inte, en del är ju det av naturen och vill, vill mycket men, men naturligtvis så är det väldigt lätt att man, alltså skolverket och det här liksom att bli kontrollerad. Det är ju liksom egentligen samma sak, då kan jag ju tycka att konkurrens kan vara trevligare i den bemärkelsen att man utmanar varandra lite granna. Jag tror att människan fungerar så en hel del, att du sneglar, du får idéer av andra, det tror jag konstnärer och alla skapande människor får, och lärarjobbet är ju skapande. Så även om det är en bred kunskapsgrund som krävs på ett annat sätt och liksom fasta mål, så är det ju ändå kreativt, så att därför så är det bra med utveckling, att man liksom driver på varandra lite granna, ja.

Med denna utveckling av de positiva sidorna bad jag henne även att utveckla det hon fann negativt med konkurrensen.

/.../ nackdelen är ju då att det är medvetna föräldrar och elever som väljer och att det ibland då blir en, det blir ju en mycket, alltså homogen samling. Nu idag är det väl inte riktigt lika mycket, men, men, risken är ju sådan, och jag tror på ett heterogent samhälle där vi är olika. Och det räcker ju med att bostadssegregationen är som den är, men sen måste jag säga, så är jag ju inte för att... (funderar) att alla, hur skall jag säga det... (funderar) Alltså konkurrensen... om man nu liksom kan se på det, för det är ju jag menar hur man ser på friskolorna liksom, hur kommunala skolor liksom... alltså, det är en nackdel, det är att väldigt många duktiga elever drar till de skolorna som de ser att de har förutsättningar att klara sig bättre i och få lugn och ro, och vad man än säger, så blir två grupper kvar – de som tror på en stark kommunal skola, och den andra gruppen, det är de som inte orkar ta sig för nåt.

Birgitta var säker på sin ståndpunkt att nackdelarna överväger fördelarna. Vidare kom vi in på om hon upplever att konkurrensen påverkar hennes skolas verksamhet. Hon beskriver det som att de är ”grymt konkurrensutsatta här”.

Här är en av stans mest medvetna föräldragrupp som går på [skolans namn], eller ja, som går, vars barn går på [skolans namn]. Du har högt utbildade personer, du har ett centralt läge, där du har lätt att komma till gud-vet-hur många friskolor.

Birgitta förklarar att det oftast är de ”duktiga och självgående” eleverna som väljer att byta skola. Hon upplever dock inte att de blivit svårare att handskas med de elever hon har kvar, men hon säger ändå att hon tror att den kommunala skolan ”har ju en större grupp elever som har särskilda behov”.

Och vad man än säger, och vilka undersökningarna än är, så känns det ju som att förutsättningarna för en friskola är mycket, mycket större, för att de, alltså de har sina egna antagningsregler på ett helt, vi måste alltid ta emot om någon vill komma tillbaka. Alltså vi måste, jag menar är det, som nu, vi är en femma, på 35, den är för liten för att dela i två, men den är ju för stor för att vara en klass, egentligen. Så att jag menar det, det är ju en sån situation som vi känner, det hade ju aldrig, det hade *aldrig* föregått på en friskola, en friskola hade aldrig stått i den situationen.

Vidare beskriver hon att det framförallt är de äldre eleverna som byter skolor, men att hon nu upplever att det går ner längre och längre i åldrarna för att de är rädda att de inte skall komma in på skolan de vill in på till slut. När de är riktigt små uppger hon dock att de flesta vill att barnen går i sin närmiljö, och då är inte konkurrensen speciellt stor för skolan.

/.../ så tror jag att det ser ut på många, många platser, att ju yngre barnen är, desto skönare är det att man är i sitt närområde för man leker med hemmakamraterna och man vill att grannarnas barn skall vara liksom barnens lekkamrater. Men ju mer rörliga barnen blir, då har det också ingen betydelse om de åker till kompisar eller åker till skolan och så. Så, så ju äldre de blir, ju större liksom, blir ju valmöjligheterna genomförbara.

Trots att hon uttrycker att skolan är väldigt konkurrensutsatt upplever hon inte att hennes lärarroll har förändrats i och med den ökade konkurrensen.

Nej. Däremot har det påverkat mig i klassrummet, alltså om, förstår du hur jag menar, om jag, jag kan ta, det kräver, alltså det har ju inte påverkat min *lärarroll*, men det har påverkat min *lärtid*. Att jag kan få trösta barn som, eller lugna oroad föräldrar, eller reda ut konflikter, för att man i de här bytesskedena när man liksom skall bryta upp. /.../ och där har ju konkurrensen då, och *det* har ju påverkat min lärarroll kan jag ju säga då ja, på det sättet, så tidsmässigt, att man behöver lägga ner mycket tid i de här brytningssituationerna. Det har det, och information, jag menar jag skickar ju ut mer information, de eleverna som lämnar, sen har jag ändå elever som är kvar, ja alltså, så ja det blir alltså *rörigt* kan man säga.

I svaret framkom det att hon upplever att relationen till eleverna har förändrats, och hon beskriver en situation som uppstått i hennes nuvarande klass, där många valt att byta skola redan inför å 6 för att vara säkra på att komma in på den skola de vill komma in på inför år 7. Birgitta berättar att de elever som blev kvar på skolan behövde extra tröst och uppmärksamhet. Hon beskriver hur hon fått lägga mycket tid och energi på att få de kvarvarande att trivas och inte känna sig övergivna: ”*det* har jag gjort totalt utöver min vanliga tjänst, det hade jag inte gjort om det inte hade varit att jag behövde hålla samman denna gruppen som då hade varit konkurrensutsatt om du förstår mig”.

Jag frågar vidare om hon upplever att relationen till föräldrarna har förändrats, vilket hon tydliggör att den inte har gjort.

Jag är erfaren och jag pratar nog ett språk som jag känner att de kommunicerar med. Nej, jag tycker att så som jag kommunicerar med dem har jag alltid tyckt var viktigt, och det innebär att synliggöra. Sen innebär det mer information och det kommer mer frågor så att relationen kan ha varit att man på samma sätt som jag sa med barnen, man kan behöva peppa föräldrar eller trösta föräldrar

Birgitta upplever att även relationen till kollegorna har förändrats, genom att det nu samtal mer, främst om vikten av att synliggöra. Hon beskriver att fler ”har vaknat” och att det har skett en ökad medvetenhet hos kollegorna vilket har förändrat deras relation. Vidare frågar jag henne om hon upplever att relationen till skolledarna har förändrats. Det upplever hon att den har, dock beror det inte på konkurrenssituationen i sig, utan istället på att hela organisationen har förändrats.

Det är ju så att skolledare idag har ju, precis som lärare har idag, alltså grymt mycket mindre tid för själva undervisningen. Man håller på och dattar och duttar, men det är ju helt andra frågor.

På frågan om Birgitta arbetar med att stärka skolans konkurrenskraft kommer hon med en rad exempel. Hon är en väldigt driven och medveten lärare som driver många olika skolutvecklingsprojekt. Hon framhäver också att det inte bara är projekt som syftar att stärka den enskilda skolan, utan även projekt som kan stärka hela stadsdelen. Bland annat beskriver hon ett projekt som går ut på att stärka elevers matematikkunskaper genom att nå ”ett utvecklat lärande för att elever skall lära sig bättre”. Vidare berättar hon att hon deltar i exempelvis öppna hus på skolan, samt att hon är med i skolans utvecklingsgrupp, bestående av henne, en förskollärare, en fritidspedagog samt en skolledare. Hon berättar också att hon strävar efter att ha en så öppen relation till alla föräldrar som möjligt, där de ständigt är välkomna att delta i undervisningen för att få dem att vara mer delaktiga i deras barn skolgång.

När vi talade om skolans marknadsföring berättade Birgitta något som verkligen fångade mitt intresse. Hon förklarade att hon upplevde det som att det finns en rädsla att marknadsföra sig för starkt, då det kan innebära att man konkurrensätter *andra* kommunala skolor. Jag frågar om hon upplever det gentemot den egna stadsdelen, eller om det även gäller gentemot kommunala skolor i andra stadsdelar.

Ja, ja, ja, alltså jag tror att kommunala skolor, alltså det jag tror ju till och med nästan att det är politiska beslut, jag vet inte men alltså jag upplever ju en, en *stark* sån här styr-, alltså både politisk och ledningsmässig styrning.

När vi avslutningsvis återigen talar om hur hennes yrkesroll påverkas av konkurrenssituationen uttrycker hon följande:

.../ skolans inre arbete vad gäller att ägna sig åt undervisning och kunskapsbildande och lärande, var sig det gäller konfliktlösning eller demokratifrågor eller cirkelns omkrets, har ju minskat på grund av konkurrenssituationen, eftersom det tar mer tid till sådana frågor som inte är, hur skall jag säga, som inte är skolans inre arbete. Det finns ingen anledning, det är ju precis så som världen i övrigt idag, jag menar det läggs ner mängder med pengar på reklam, istället för kanske produktutveckling.

Avslutningsvis säger Birgitta att hon tycker att ”hela det nyliberala tänkandet idag med, där, där konkurrenssituationen är en del, har försämrat skolan katastrofalt. Det tycker jag. Och det står jag för helt, på alla sätt.” Vidare berättar hon att

Det blir den ytliga konkurrensen som blir livsfarlig för att den själ tid, pengar, engagemang, istället för att man, man konkurrerar då med god kvalitet på djupet. .../ Lönesystemet är ju också en konkurrens i skolan, och det är ju också en sån grej som är förkastlig, vilket ju innebär att många utbildade lärare anställs, många, ja, man är fast liksom i alla möjliga system där man anställer så billiga lärare som möjligt, till exempel då, som det har visat sig att många friskolor gör.

3.1.6 LENA (L6)

Lena är 30 år gammal. Hon är nu inne på sitt femte läsår och har under hela sin yrkesverksamma tid varit på sin nuvarande skola. Idag jobbar hon med ettor, men har tidigare även jobbat i förskoleklass och med år 2. Skolan Lena arbetar på är en F-9-skola med sammanlagt runt 500 elever. Skolan ligger i en stadsdel med kommunala skolor som är tvåsiffriga i antal och med endast ett par fristående skolor.

Rektorn beskriver hur skolan har satsat mycket på IT de senaste åren. De har projektorer i många klassrum och även SMART Boards, interaktiva skrivtavlor. De har många elevdatorer med vilka de försöker utveckla sina undervisningsmetoder. Hon berättar också att de har satsat mycket på att erbjuda attraktiva arbetsmiljöer, vilket är stärkande för både elever och personal. De har en fin skola både utvändigt och invändigt med vacker natur i området. Det hon dock beskriver som det mest effektiva sättet att nå fler elever är att ha en god relation till elever och föräldrar, vilket skapar ett gott rykte för skolan. Skolan har idag ett stort söktryck och har fått börja bedriva treparallellig verksamhet i de yngre åldrarna istället för den tidigare tvåparallelliga. Skolan har, utöver skolans sida på Göteborgs stads hemsida, en helt fristående hemsida. På denna beskrivs skolans profileringar utförligt vilka även i verkligheten visade sig vara välintegrerade i verksamheten. I och med detta placeras skolan in på grad 3 i den tregradiga profileringskalan.

Då jag bad Lena delge sina tankar kring konkurrens inom skolans värld hade hon lätt för att se fördelar.

Jag tycker att det är bra för det sätter ju, alltså det blir ju lite press på, på oss och på rektorerna att verkligen höja kvalitén i skolan och vara ett attraktivt val för föräldrarna. Och det tycker jag nog at vi är, så jag är faktiskt väldigt stolt över vår, vår skola. Så, att vi har lyckats ganska bra i de yngre åldrarna, där jag jobbar.

När jag istället bad henne föra fram om hon såg några nackdelar med konkurrensen svarade hon först att hon inte kan tänka sig vad det kan vara, och att det är något jag får fråga rektorn. Därefter uttrycker hon följande:

Nej jag ser inga nackdelar med det utan ehm, jag kan tycka att det är ganska, det kan ju vara nackdelar om man inte är en attraktiv skola, om man inte lyckas marknadsföra sig, eller så där. Jag tycker att den kommunala skolan som jag jobbar på ändå har visat framfötterna och jag menar det är ju också att föräldrar pratar med föräldrar och har man ett barn i skolan och är väldigt nöjd, så sprider man ju det till andra föräldrar och så blir det lättare att välja då, kanske, för de andra föräldrarna.

De nackdelar man ser med konkurrensen är de som drabbar skolor om de inte är en attraktiv skola utåt. Därmed kan svaret kopplas samman med de fördelar hon angav, där hon ansåg att konkurrensen är något som sätter press på skolorna att höja sin kvalitet.

Gällande den egna skolans verksamhet upplever Lena att de är väldigt medvetna om konkurrensen. Bland annat är det noga med att framhålla sina starka sidor på informationsträffar som anordnas för eventuella framtida elever.

/.../vi är väldigt måna och rektorn är väldigt mån om att inför de här informationsträffarna med mera. Och vi är måna om det också för får inte vi elever så har ju vi inga jobb, alltså så. Utan vi vill ju gärna, och vi vill ju ha fler elever på skolan så att vi försöker ju bidra, vi har... ehm, det brukar vara så att några lärare håller, pratar lite om undervisningen och vad vi riktar in oss på i de lägre åldrarna, och sen så brukar vi ha bildspel och så där och visa lite olika saker som vi jobbar med då.

Vidare uttrycker hon följande:

Vi behöver alltid, alltså, det är ju ständig jakt på fler elever, det jaa, det tycker jag absolut att det är. För att får vi inte elever, alltså får vi inte, en elev är ju, som i alla fall har varit 50 000 kronor, mm. Det är ganska mycket för en skola.

Trots att hon uppger att hon som lärare är mån om skolans konkurrensutsatthet upplever hon inte att hennes lärarroll påverkats. Inte heller relationen till eleverna eller till föräldrarna, åtminstone behandlar hon inte dem annorlunda medvetet. Hon upplever inte heller att relationen till kollegor har förändrats. Hon beskriver att de arbetar i arbetslag om cirka tio personer och anger att de samarbetar väldigt mycket, dock är det endast hon och en fritidspedagog som utgör den tydliga basen. Hon upplever inte heller har relationen till skolledarna förändrats, däremot är hon tydlig med att verksamheten i sig har påverkats i och med den ökade konkurrensen.

Ja, det tycker jag absolut att den har gjort. Ehm, sen om du skulle fråga liksom, i vilken grad har den gjort det så om det är en skala från noll till tio, så är det absolut inte tio, men det är nånting man tänker på, nånting som är medvetet, att vi vill ha elever på vår skola.

Vidare frågade jag om hon som enskild lärare arbetade med att stärka skolans konkurrenskraft. Efter en stunds funderande uttrycker hon att det gör hon, "privat blir det ju lite så att man talar ju gott om skolan. Det gör jag. Och jag är väldigt stolt över, över det vi gör". Hon berättar att de inte har någon utvecklingsgrupp på skolan, åtminstone inte vad hon känner till. Dock arbetar de ständigt med att utveckla sin verksamhet på bred front.

/.../ vår rektor är väldigt mån om utvecklingsarbete. Alltså, hon är verkligen ingen rektor som, som bara sitter och inte gör nåt, utan hon är väldigt mån om, och driftig, att försöka marknadsföra skolan, och försöka tänka på nya sätt och hänga med.

Jag märker dock att Lena har svårt för att sätta fingret på vad det är skolan egentligen försöker marknadsföra. När intervjun lider mot sitt slut blir det istället jag som tar upp de tre huvudpunkter som skolan stoltserar med på sin hemsida att det bedriver. ”Ja, just det! Bra sagt. Det har jag glömt! Det gör vi, det har jag inte tänkt på” blir Lenas kommentar, och jag ber henne därefter beskriva mer ingående hur de arbetar med de olika inriktningarna som bland annat innefattar IT-satsningar och SET, social och emotionell träning. Det visar sig att Lena ständigt jobbar med dessa satsningar, något som idag har förefallit sig så naturligt att hon inte ens reflekterar över det. Gällande skolans IT-satsning beskriver att ”det känns som att man tror att alla skolor jobbar så här men det kanske de inte gör, jag vet inte”. Hon arbetar mycket med IT i sin undervisning och förklarar att varje klassrum har tillgång till projektor, och i framtiden kommer de ve att ha varsin SMART Board. Varje arbetslag har även tillgång till en så kallad dokumentkamera, som är en mer avancerad form av en overhead-apparat. Vidare beskriver hon utvecklingen av matematikundervisningen som pågår på skolan, samt deras satsning på skolköket.

Som en fördel med konkurrensen för hennes lärarroll nämner hon fördelen med att det ”finns olika alternativ, även för mig som lärare då, eller var jag kan jobba någonstans”. Vidare finner hon en tydlig nackdel gällande konkurrensen när det kommer till hennes lärarroll.

Det kan upplevas att det är mycket kringverksamhet, mycket som läggs på en. Det är mycket eftermiddagar som går åt, det kan upplevas som stressigt. Man kan tycka att det tar mycket tid som lärare med utvecklingsarbete. Får jag en SMART Board måste jag gå på SMART Boardutbildning under två dagar. Jag kan tycka att det är roligt ändå, men de äldre kan nog se det som jobbigt.

3.2 RESULTATSAMMANSTÄLLNING

Jag har som tidigare nämnt valt att presentera resultaten efter två huvudkategorier; *åsikter* och *upplevelser*. Jag kommer att inleda med att beskriva de olika åsikterna och upplevelserna i en kort punktform, för att sedan förtydliga var och en av punkterna genom att beskriva dem och ge exempel med citat från intervjuerna.

3.2.1 ÅSIKTER

De åsikter jag fann bland lärarna, såväl positiva som negativa, var följande:

1. Prestationshöjande
2. Minskar segregationen
3. Ökar segregationen
4. Orättvisa villkor
5. Stressande
6. Statushöjande

Något som faktiskt samtliga lärare såg som positivt med konkurrenssituationen var att de ser det som *prestationshöjande*. Både de enskilda lärarna och hela skolan behöver tänka till och lyfta sig. Eller som Lovisa, L2, valde att uttrycka det:

det är väl på ett sätt bra för man får ju skärpa sig lit grann också, man måste ju se till att vara en attraktiv skola, att man är med och liksom, hänger på, man kan inte bara gå i gamla vanor och trava runt utan man får ju vara liksom på sin spets

Punkterna två och tre behandlar samma ämne, *segregationen*, dock anser vissa att det har en positiv effekt samtidigt som andra ser det som en negativ effekt. Det som lyftes fram gällande fördelarna var att man kan komma bort från bostadssegregationen och att man kan välja bort skolor som man inte anser vara bra. Bland det som lyfts fram som negativt har segregationen en stor roll. Å ena sidan kan man välja bort skolan om man upplever att man bor i ett område med sämre skolor, men å andra sidan ser de också att det fria skolvalet medför att de duktiga eleverna kan hamna på ett och samma ställe, vilket leder till att en del skolor blir lämnade med de elever som kräver mest resurser. Fyra av lärarna ser en ökad segregation som effekt av konkurrenssituationen (L1, L3, L4, L5).

Punkt 4, *Orättvisa villkor*, var två av lärarna inne på. L3 och L4 anser att skolorna tvingas konkurrera på olika ekonomiska villkor, där de olika kommunerna har olika ekonomiska möjligheter att bistå skolan med samt att de fristående skolorna kan välja sina elever, och därmed få mindre resurskrävande sådana. Eleverna på de kommunala skolorna blir i samband med de motiverade elevernas val av skolor ståendes med elever som är mindre motiverade samt mer resurskrävande.

Tre av lärare uppger att de ser konkurrensen som *stressande*. De ser stressfaktorer hos både lärare, föräldrar och elever. Gällande föräldrar och elever handlar det om att konkurrensen skapar fler valmöjligheter för dem, vilket kan upplevas som stressande enligt L2. Gällande stress hos lärare ser L4 att ovissheten om att nå önskat elevunderlag kan stressa upp lärare, samtidigt som L6 ser den ökade tiden som behöver läggas på "kringverksamhet" som stressande. Även L5 nämner den ökade tidsåtgången till kringliggande händelser, såsom att trösta och stödja oroliga elever och föräldrar.

En av lärarna, L1, är av den åsikt att hon ser konkurrenssituationen som *statushöjande*. I följande citat beskriver hon att hon ser det som en effekt av att lärare, i och med den ökade konkurrensen, tvingas bli mer professionella.

Det är en viktig sak det här med statusen. Jo men alltså, det blir ju, vi tvingas att bli mer professionella, och det är ju bra. Och att man tvingas att verkligen veta vad man håller på med, för det måste man kunna förklara, för både elever och föräldrar och det är ju en viktig sak och där tror jag i sig att man kan öka... där ökar säkert statusen i läraryrket också.

Sammanfattningsvis gällande lärarnas åsikter så var tre av dem övervägande positiva (L1, L2, L6), två ställde sig negativa (L3, L5) och en vägde mellan de båda alternativen (L4). Det hela gestaltas i följande tabell:

Lärare	Åsikter (övervägande)
L1	Positiv
L2	Positiv

L3	Negativ
L4	Varken eller
L5	Negativ
L6	Positiv

3.2.2 UPPLEVELSER

Gällande lärarnas upplevelser blir det hela mer komplext. Samtliga lärare upplever att deras verksamhet påverkas av konkurrenssituationen, dock upplever de det i varierande utsträckning. Tre av lärarna (L1, L2, L3) upplever att det inte påverkar verksamheten i någon större utsträckning, medan de övriga tre märker av det på flera olika sätt. För att sammanfatta lärarnas upplevelser av konkurrenssituationen påverkan presenteras de här i komprimerad form.

1. Stressande för lärare/elever
2. Sviktande elevunderlag
3. Mindre undervisningstid (resultat av större fokus på kringuppgifter)
4. Prestationshöjande
5. Relationsstärkande
6. Ökad medvetenhet
7. Ökade valmöjligheter för lärare
8. Svårt att veta vad som förväntas av en
9. Ökade krav från föräldrar

Punkt 1, *stressande för lärare och elever*, är en upplevelse som alla lärare talar om då de förklarar hur verksamheten påverkas av konkurrenssituationen. De uppger alla att de har upplevt en stress över att nå tillräckligt elevunderlag på skolan och en av lärarna, L1, upplever att det även är stressande och oroande för eleverna.

Att de känner sig stressade över att lyckas nå ett tillräckligt elevunderlag på skolan leder in på punkt nummer två, lärare upplever ett *sviktande elevunderlag*. Fem av lärarna (L1, L2, L4, L5, L6) uppger att de har erfarenhet av detta.

Punkt nummer tre handlar om att lärarna upplever att de får *mindre undervisningstid*. Tre av lärarna (L1, L5, L6) upplever att alla så kallade kringuppgifter har ökat. Lärare 6 uttryckte följande:

Det kan upplevas att det är mycket kringverksamhet, mycket som läggs på en. Det är mycket eftermiddagar som går åt, det kan upplevas som stressigt. Man kan tycka att det tar mycket tid som lärare med utvecklingsarbete.

Vidare uppger tre av lärarna (L1, L4, L5) att de upplever att konkurrensen verkar *prestationshöjande*. Exempelvis uttrycker lärare 5 att man ställs inför en ny utmaning, vilket leder till utveckling. Här är det viktigt att poängtera att samtliga sex var av *åsikten* att konkurrensen är prestationshöjande, dock var det endast tre av dem som under intervjun uttryckte att de *upplever* det.

Flera av lärarna uppger att de upplever konkurrensen som relationsstärkande. Det handlar om relationen till eleverna (L5), relationen till föräldrarna (L1), relationen till kollegor (L1, L5)

samt relationen till skolledningen (L1, L2). I samtliga fall handlar det om att man börjat sträva mot samma mål och att man har samma fokus på att förbättra skolans verksamhet.

Punkt 6 innefattar att konkurrensen leder till *ökad medvetenhet*. En av lärarna, L5, berättade att hon upplever en ökad medvetenhet bland lärarna gällande skolans arbete. Denna ökade medvetenhet uppger hon har förändrat och stärkt relationen lärarna emellan.

Punkt 7, ökade valmöjligheter för lärare, var det två av lärarna som uppgav de upplevde. L2 upplevde att konkurrensen innebar större valmöjligheter att rikta in sig på och arbeta med det som man tycker om, vilket även L6 var inne på då hon angav att man som lärare har fler alternativ gällande var man kan arbeta.

En av lärarna uppgav att det var *svårt att veta vad som förväntas av en*. Läraren, L2, kopplar samman det med att man på friskolor kan inneha en ”icke-traditionell lärarroll”.

/.../ på en friskola så är det ju inte den här traditionella lärarrollen liksom att du är klassansvarig och man jobbar fram till halv två och sen har du planering och förberedelse utan där kan ske du måste gå och jobba på fritids och alltså... Det kan vara svårt att veta vad som förväntas av mig.

Punkt 9, *ökade krav från föräldrar*, var det en av lärarna, L2, som uppgav att hon upplevde.

Många föräldrar tror ju att man kan, alltså de är vana vid att... många kanske har jobb med höga befattningar och så vidare som har för vana att få som de vill, och de skall de få även här

Sammanfattningsvis gällande lärarnas upplevelser så var fyra övervägande positiva (L1, L2, L4, L6) och övriga två övervägande negativa (L3, L5) vilket presenteras i följande tabell:

Lärare	Upplevelser (övervägande)
L1	Positiv
L2	Positiv
L3	Negativ
L4	Positiv
L5	Negativ
L6	Positiv

4 SLUTSATSER

Konkurrensen skolor emellan uppstod i samband med de reformer som drevs igenom i början av 90-talet; decentraliseringen av skolans styrning, det fria skolvalet, den nya läroplanen samt friskolereformen. Decentraliseringen av styrningen innebar att ansvaret förflyttades till kommunerna och dess enskilda skolor. Det fria skolvalet innebar att man inte längre behövde gå på den skola som ligger närmast sin bostad. Den nya läroplanen innebar att skolan gick från regelstyrd till mål- och resultatstyrd, vilket gav de enskilda skolorna större frihet då de nu kunde välja vilken väg de ville ta för att nå dit. Friskolereformen innebar att de fristående skolorna, som blivit godkända av Skolverket, har rätt till samma skolpeng som de kommunala skolorna, och det blir således en kamp om att nå en tillräckligt stor andel av kommunens elever, indirekt skolpeng, för att kunna ha den ekonomiska möjligheten att bedriva sin verksamhet.

Vad kan man nu dra för slutsatser av de presenterade intervjuresultaten? Jag kommer att presentera detta genom att återgå till de tre frågeställningar som ligger till grund för studien och besvara dem en efter en. Avslutningsvis kommer jag även att återgå till den hypotes jag presenterade i början av undersökningen och se om denna kan verifieras eller falsifieras.

4.1 SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNINGARNA

1. Vad har arbetande lärare för åsikter gällande konkurrens inom skolans värld?

De arbetande lärarna i min studie förde fram både positiva och negativa aspekter av konkurrensen. I korthet sammanfattade jag deras åsikter på följande sätt:

1. Prestationshöjande
2. Minskar segregationen
2. Ökar segregationen
3. Orättvisa villkor
5. Stressande

2. Hur upplever arbetande lärare att konkurrensen påverkat dem i deras verksamhet?

De tillfrågade lärarna redogjorde för följande upplevelser:

1. Stressande för lärare/elever
2. Sviktande elevunderlag
3. Mindre undervisningstid (resultat av större fokus på kringuppgifter)
4. Prestationshöjande
5. Relationsstärkande
6. Ökad medvetenhet
7. Ökade valmöjligheter för lärare
8. Svårt att veta vad som förväntas av en
9. Ökade krav från föräldrar

Utöver dessa upplevelser uppgav en del lärare att konkurrenssituationen inte påverkade verksamheten, inte lärarrollen och inte relationen till elever/föräldrar/kollegor/skolledare.

3. Skiljer sig lärarnas syn på konkurrens mellan skolor åt beroende på i vilken utsträckning deras skola har valt att profilera sig?

I min studie fann jag inga tecken på att den enskilda skolans profileringsgrad, och därmed konkurrenskraft, påverkade lärarens syn på konkurrenssituationen. Bland lärare på skolor som arbetade hårt med att profilera sig och vara starka på marknaden fanns det lärare som förhöll sig både positiva och negativa till konkurrenssituationen, och så var fallet även då det kom till lärare på mindre konkurrenskraftiga skolor.

För att tydliggöra det hela presenterar jag följande tabell:

Skolans profileringsgrad (1-3)	Lärare	Åsikter (övervägande)	Upplevelser (övervägande)
1	L1	Positiv	Positiv
1	L4	Varken eller	Positiv
2	L2	Positiv	Positiv
2	L5	Negativ	Negativ
3	L3	Negativ	Negativ
3	L6	Positiv	Positiv

4.2 VERIFIERING ELLER FALSIFIERING AV MIN HYPOTES?

Då jag inledde min undersökning gjorde jag ett försök till att förutspå ett resultat. Hur väl kom det hela att stämma in på det slutgiltiga resultatet? Min hypotes gick ut på att lärarnas syn på konkurrensen skiljer sig åt beroende på hur deras verksamhet bedrivs, sett till i vilken grad de valt att profilera sin skola. Hypotesen innefattade också att lärarna på skolor som arbetar mer aktivt med att ta plats på marknaden ser mer positivt på konkurrenssituationen än lärare på skolor som inte har samma driv. Ju hårdare lärarna arbetar med att stärka skolans konkurrenskraft, desto mer meningsfullt upplever de sitt arbete.

Baserat på mitt underlag kan min hypotes inte verifieras. Istället var det de två lärarna på skolorna som i minst utsträckning valt att profilera sig, och på så sätt marknadsföra sig utåt, som förhöll sig positiva till konkurrenssituationen, samtidigt som det bland lärare på skolor med högre grad av profilering fanns de som förhöll sig negativa. Min hypotes kan dock inte heller helt falsifieras, för att kunna göra det krävs det en än mer omfattande hypotesprövning, där man har ett betydligt större forskningsunderlag som med fördel sträcker sig över ett större antal skolor och där man använder sig av mer precisa metoder.

5 AVSLUTANDE DISKUSSION

Jag har i föregående avsnitt presenterat de slutsatser som min studie resulterade i. Uppgiften här blir att koppla studiens resultat till den tidigare forskningen inom ämnet, samt att diskutera den valda metoden. Lyckades jag att mäta det som skulle mätas? Vad hade jag kunnat göra annorlunda?

De viktigaste resultaten som framkom genom min studie var att jag kunde sammanställa lärarnas åsikter och upplevelser. Detta gjordes i punktform, vilket ger en tydlig bild över hur lärare upplever att konkurrensen påverkar deras yrkesroll. Jag fann en stor variation åsikter och upplevelser vilka alla ger en förtydligad bild av hur man som lärare påverkas av konkurrenssituationen. Något jag fann extra intressant var att lärarnas åsikter skilde sig åt, dock kunde deras positiva eller negativa åsikter inte kopplas samman med i vilken grad skolan har valt att profilera sig. Min egen hypotes var att ju längre verksamheten hade kommit i sin profilering, och därmed visade tydliga tecken på att vara konkurrenskraftiga, desto mer positiv bild skulle lärarna ha av konkurrensen skolor emellan. Det var en hypotes som inte kunde verifieras, men som ännu inte bör falsifieras då resultatet i nuläget står på en alltför ostadig grund.

Skolverkets rapport från 1993 kan kopplas väl samman med min studie. Som jag tidigare har presenterat så undersöktes det i studien vad lärarna hade för förväntningar på de reformer som nyligen hade trätt i kraft. Resultaten visade på att lärarna kände en viss oro inför förändringarna och att majoriteten av dem hade en negativ inställning. Det som jag finner mest intressant då jag ställer min undersöknings resultat i förhållande till resultaten av Skolverkets studie, är att de i Skolverkets studie framkom att lärarna kände en rädsla för att det skulle ställas högre krav på dem, och att de såg det som en ”icke önskvärd utveckling” (1993:78). I min studie visade det sig istället att lärarna upplevde det som något positivt, de upplevde att de ökade kraven hade tvingat dem att skärpa till sig. Rädslan för en ökad segregation och en mindre likvärdig skola framfördes av lärare i båda studierna.

Baserat på den inledande litteraturstudien där argumenten för och emot valfrihet inom skolans värld presenterades, vilket är det som i kombination med decentraliseringen av skolans styre och friskolereformen har lett till att konkurrenssituationen har uppstått, så var det svårt att förutsäga lärarnas upplevelser av konkurrensen. Att de skulle uppleva det som prestationshöjande samt även stressande kunde man få en föräning om, men att de skulle uppleva en svårighet av att veta vad som förväntas av en som lärare samt känna ökade krav från föräldrarnas sida var något jag hade svårt att förutspå. Att känna till hur lärare upplever att konkurrensen inverkar på deras yrkesroll är inte bara relevant för blivande lärare, utan även för skolledare samt för redan verksamma lärare. Studien visade på att det fanns lärare som själva upplevde stora fördelar med konkurrenssituationen och hade svårt att se några nackdelar över huvudtaget, samtidigt som det fanns lärare som upplevde att deras lärarroll påverkades mycket negativt. Att synliggöra resultaten kan medföra en större förståelse lärarna emellan.

Hade jag haft en större mängd tidigare genomförda studier att luta mig tillbaka mot hade jag kunnat fokusera ännu mer på de olika åsikter och upplevelser som studien förde fram. Min intervjuguide (se bilaga) utformades på ett mycket öppet sätt, där jag i förväg inte kunde veta hur lärarna skulle svara. Därför blev det istället att jag ställde många följdfrågor, dock utan

vetskap om vad jag mer specifikt borde fokusera på, då jag inte visste vad som skulle komma fram då jag intervjuade de följande respondenterna. Jag anser att jag med mitt instrument lyckades mäta vad som skulle mätas, dock hade de kunnat ske med mer precision om jag hade haft en större mängd tidigare undersökningar inom ämnet i ryggsäcken. Därmed anser jag denna undersökning vara relevant på så vis att den hjälper till i orienteringen mot nya upptäckter inom konkurrensens påverkan på lärarrollen.

I efterhand känner jag att det hade varit intressant att fokusera än mer på frågeställningen gällande om lärarnas syn på konkurrenssituationen skiljer sig åt beroende på i vilken utsträckning respektive skola har valt att profilera sig. I efterhand märker jag att det hade varit fullt tillräckligt att endast fokusera på den frågeställningen, dock säger jag det med svaren på de övriga två frågeställningarna i ryggen, vilket säkerligen spelar in. Något annat jag i efterhand känner att jag kunde ha gjort är att fokusera mer på de olika delarna av läraruppdraget. Min undersökning behandlade både det kunskapsmässiga och det sociala uppdraget, dock hade det hela med fördel kunnat ha specificerats ytterligare. Hur påverkar konkurrenssituationen lärarnas undervisning och deras bedömning? Hur påverkas deras uppdrag att skapa en trygg miljö?

Studien har helt klart potential att utvecklas ytterligare, och då grunden för hela studien är baserad på endast sex lärares åsikter är det svårt att dra några alltför bestämda slutsatser. Denna studie kan dock ses som ett startskott till fortsatta studier då den skett i en relativt outforskad miljö. Fortsatt forskning ser jag som väsentlig, då det är ett mycket relevant ämne som rör alla lärare, såväl verksamma och blivande.

6 KÄLLFÖRTECKNING

6.1 TRYCKTA KÄLLOR

Berg, G. (1999). *Skolkultur - nyckeln till skolans utveckling*: en bok för skolutvecklare om skolans styrning. (2., rev. uppl.) Stockholm: Gothia.

Berg, G. & Scherp, H. (red.) (2003). *Skolutvecklingens många ansikten*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Bergström, F. & Sandström, F.M. (2001). *Konkurrens bildar skola: en ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna* : rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Carlgren, I. & Marton, F. (2000). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2000). *Research methods in education*. (5., completely rewritten and updated ed.) London: Routledge.

Colnerud, G. & Granström, K. (2002). *Respekt för läraryrket: om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. ([Ny, rev. och uppdaterad utg.]). Stockholm: HLS förl..

Damgren, J. (2002). *Föräldrars val av fristående skolor*. Diss. Lund : Univ., 2002. Malmö.

Eklund, K. (2005). *Vår ekonomi: en introduktion till samhälls ekonomin*. (10., helt omarb. uppl.) Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Esaiasson, P., Gilljam M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.

Folkesson, L. (2004). *Perspektiv på skolutveckling*. Lund: Studentlitteratur.

Kernell, L. (2002). *Att finna balanser: en bok om undervisningsyrket*. Lund: Studentlitteratur.

Kjellman, A. (2001). *"Hurra för valfriheten" - men vad ska vi välja?* : val av grundskola i Stockholm åren 1994-96. Diss. Stockholm : Univ., 2001. Stockholm.

Lpo 94 - Läroplan för det obligatoriska skolväsendet. Hämtat ur: *Lärares handbok*. (2006). Sammanställd av Lärarförbundet. Solna: Tryckindustri Information.

Sandström, F.M. (2002). *Rätt att välja: hur konkurrens leder till bättre skolor*. Stockholm: Timbro/CVV.

Sheridan, S. & Williams, P. (2007). *Dimensioner av konstruktiv konkurrens: konstruktiva konkurrensformer i förskola, skola och gymnasium*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Skolverket (1993). *Val av skola: rapport om valfrihet inom skolpliktens ram läsåret 1992/93*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2005). *Skolor som alla andra? Med fristående skolor i systemet 1991–2004*. Skolverkets rapport nr 271. Stockholm: Skolverket.

Smith, A. (1982). *The theory of moral sentiments*. ([New ed.]). Indianapolis, Ind.: Liberty Classics.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

6.2 OTRYCKTA KÄLLOR

Claesson, S. (2005). *När skolan konkurrerar om eleverna - två intervjuer om valfrihet, konkurrens och marknadsföring i skolan*. C-uppsats på lärarutbildningen vid Södertörns högskola.

Ekonomifakta (2010). Sökord: Andel elever i friskola. Hämtad 2010-12-17.
<http://www.ekonomifakta.se>

Göteborgs stad (2010). Sökord: Förskola och utbildning. Hämtad 2010-11-22.
<http://www.goteborg.se>

Nationalencyklopedin (2010). Sökord: Nyliberalism. Hämtad 2010-12-17.
<http://www.ne.se>

Skolverket (2008). *Vad styr verksamheten?* Hämtad 2010-11-22.
<http://www.skolverket.se/sb/d/2731/a/3440>

Vetenskapsrådet (2010) Sökord: Informerat samtycke. Hämtad 2010-12-17.
<http://www.codex.vr.se/>

INTERVJUGUIDE

BAKGRUND

Hur gammal är du?

Hur länge har du arbetat som lärare?

Hur länge har du arbetat på din nuvarande skola?

KONKURRENS INOM SKOLVÄRLDEN

Hur ser du som lärare på konkurrens inom skolans värld?

Upplever du att konkurrensen påverkar er skolas verksamhet?

KONKURRENSENS PÅVERKAN PÅ DIN YRKESROLL

Upplever du att din lärarroll har förändrats i och med den ökade konkurrensen?

- Relationen till eleverna?
- Relationen till föräldrarna?

- Relationen till kollegorna?
- Relationen till skolledarna?

Arbetar du som enskild lärare med att öka skolans konkurrenskraft?

Ser du några fördelar med konkurrensen, gällande din yrkesroll?

Ser du några nackdelar med konkurrensen, gällande din yrkesroll?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

2010-11-23

Hej!

Mitt namn är Eva Täljemark och jag läser sista terminen på lärarutbildningen vid Göteborgs universitet. Jag skriver just nu mitt examensarbete (motsvarande C-uppsats) och söker därför verksamma lärare som är villiga att ställa upp på en intervju. Syftet med mitt arbete är att ta reda på hur verksamma lärare upplever att den konkurrenssituation som uppstått mellan skolor i och med det fria skolvalet påverkar dem i deras yrkesroll.

Intervjun kommer att bestå av frågor gällande hur ni som lärare upplever att er yrkesroll påverkas av konkurrensen skolor emellan samt vilka för- och nackdelar ni anser att det medför. Intervjun beräknas ta ca 40 minuter.

Deltagandet i studien är helt frivilligt, och om man väljer att delta har man dessutom rätt att när som helst avbryta sin medverkan. Vid intervjun kommer jag att använda mig av inspelningsutrustning. Det är endast jag, Eva Täljemark, som kommer att ta del av dessa filer och i det slutliga arbetet är både ni och skolan helt anonyma. Informationen jag tar del av vid intervjutillfället kommer endast att användas i forskningssyfte. Det

färdiga resultatet kommer att finnas tillgängligt i elektronisk form i slutet av januari via Göteborgs universitets hemsida.

Er skola stämmer väl in på mitt urval gällande område, åldersinriktning och elevunderlag. Jag skulle vara oerhört tacksam om det finns lärare på er skola som är villiga att ställa upp på en intervju. Om ni vill få ytterligare information kring arbetet är ni välkomna att kontakta mig på [mailadress] eller på telefon [mobilnummer].

Med vänliga hälsningar

Eva Täljemark

Lärarstudent vid Göteborgs universitet